

A Vasárnapi Ujság hetenként egyszer nagy negyedréttben egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj január-juniusig, azaz: 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton a Politikai Ujdonságokkal együtt 4 ft. pp. — Az előfizetési díj Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Gróf Desewffy Aurél.

A mult hetekben ismét egy maradandó becsü diszmüvel szaporodott a magyar irodalom. A nyomdászati tekintetben is a pesti sajtónak becsületére váló, pazar kiállítású munka czime: „Kossoru gróf Desewffy Aurél emlékének. Füzek tisztelői és barátai.“

Áldott legyen az a gondolat, a melylyel nemesebb hazánkfiainak életét és cselekedeteit felmaradó emlékezetül s például akarjátok feljegyezni!

Illyen áldott Desewffy Aurél tisztelőinek és barátainak gondolata, kik „kossorut“ fontak emlékének az által, hogy a korán elhunyt „alapmondait“ s „előkelőink nevelési rendszeré“ről irt egyik legjelesebb értekezését, a fiatal statusférü, író, szónok és publicista „jellemrajzá“val együtt, festői jelvényekkel díszített, pompás emlékiratban összeszedve kiadták.

Az „X. Y. Z.“ könyv írója még eleven emlékezetében él mindazoknak, kik az állam takarékosan haladó háztartásában, az ő „conserváló“ elveit vallották s kik személyéhez, mint a ki egykor ez elveket fogatosítani fogná, olly reményteljes kilátásokat kötöttek. És rokonszenves emlékezetében él azoknak is, kik az övétől különböző elveket vallottak, de benne a szilárd hazafit, nagy elmét, ügyes és kedves társalgót, merész pártembert, lovagias férfit és nemes ellent, kivétel nélkül becsülték. — Midőn 1842.

február 9-kén az alig 34 éves férfi kiterítve feküdt ravatalán, akkori legnagyobb ellene méltó megilletődéssel jelenté a gyászhirot: „Mennyi ész, akarat, tettvágy, milly lángoló érzelm, mennyi remények s mi fényes jövőndő voltak e névhez csatolva — s nehány

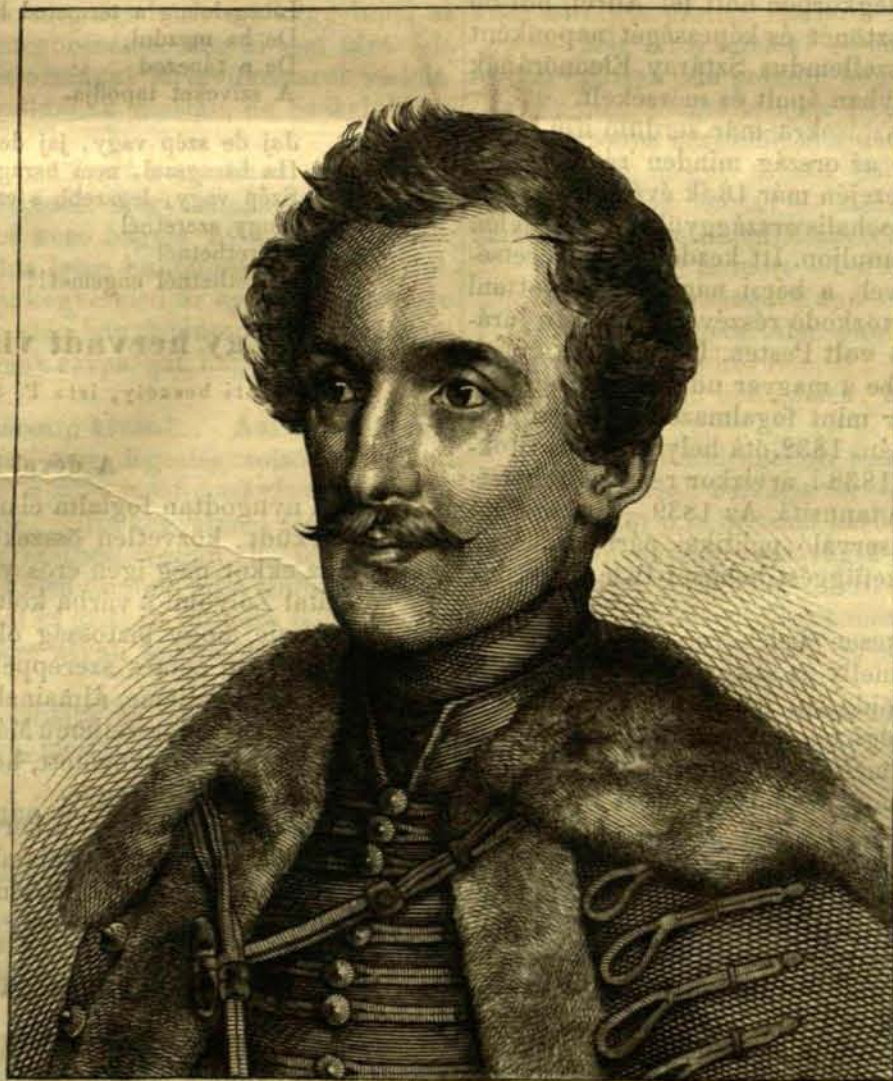
napi láz és vége mindennek!“ — Gróf Desewffy Aurél, mig élt, nem volt ugynevezett népszerű ember.

Sehol és soha sem volt irigylendő sorsa a rend, békés kifejtés és kormányzási jog formáihoz kötött haladás embereinek.

S ha nincs is mindig a napi renden levő vélemények és szenvedélyek hizelgő szerepe, a népszerűséghez csatolva: tagadhatatlan, kívánatik ahoz némi édesgetési hajlam, hogy kivált államférfi, a folytonos részvét, és állandó érdekesség színvonalán tudja magát fentartani. A „rend“ irányának szigora, bár kapcsolatban a reformeszmékkel s a hazai állapotok teljes ismerete mellett is, már a kormányzás méltóság- és uralomteljes elvénél fogva, ritkán, vagy épen nem folyamodhatik a statustanok e „beczkorozási mütétéhez“; s innen kevésbé népszerű volta. És van benne valami, hogy az emberi természet, az „igazat“ sem fogadja ollyan kedvesen, ha az egyszersmind „szépen“ is nincsen téve vagy mondva.

Már elméletben is nehéz az „igazat“ az emberi érzés aesthetikai oldalával kiegyeztetni Mennyivel nehezebbé válik e szerep a gyakorlatban!

De ha egyszer a nagy közönség erős tapasztalatokon ment által; eszméket, embereket és pártokat látott elolvadni mint a havat: nem azt kérdi többé, ki volt egy véleményen veie, mellyik modora volt ollyan mint az övé; csak azt látja: ki volt az, a ki mint ő, ugy szándéklott, ugy érzett? A tévely, félreértés, kölcsönös bántalom, sérelmek elenyésznek, és csupán az a jó marad meg szívünkben, a miben összeérezünk. A ki

GRÓF DESEWFFY AURÉL.

valaha nagy szenvedélylyel szeretett, csak az tudja, milly édes azoknak emléke, a kik okosan szeretnek.

Az okosság e jótékony fényében ragyog előttünk az „alapmondatok“ és „előkelőink nevelési rendszere“ írójának emléke. Az „alapmondatok“-ból iránya és elve látszik, mindig méltóan nagy törekvéseihez, és azon legnemesebb érzelmehez, mellyet hazafiuságnak neveznek. „Előkelőink nevelési rendszeréről“ irt műve pedig, stylistikai szabatoságát leszámítva is olyan taglalattal, mellyből még sok illik ránk, sok megrovás száradt rajtunk, sok tanácsot, több utbaigazítást elfogadhatnánk. Szébb koszorut nem is lehetett volna fenni Desewffy Aurél emlékének, mint szellemének ama gondolatokban foglalt, hervadatlan virágaiból. Bár minél többen szakítanának belőlök még napjainkban is.

Külső életének folyamából jegyezzük még ide a fővonalkat. Desewffy Aurél, 1808 Nagy-Mihályon, Zemplénmegyében, dicséretesen ismert és szellemdus szüléktől származott. Irják, hogy 9 éves koráig bottal se lehetett volna fejébe verni a tudományt, azután pedig olly lángsebességgel kapott meg minden szikrát, hogy az Iliást, a görög és római klasszikusokat könyv nélkül tudná s egyforma könnyüsséggel irt és beszélt magyar, német és francia nyelveken.

Már 15 éves korában kezdé nagy szorgalommal tanulni az újabb történelmet és különösen az európai közjogot, s ekkor vette meg alapját ama mélyebb politikai felfogásnak és tágasabb látkörnek, mik később annyira kitüntették. Az atyai, több ezer kötetre menő könyvtárnak szorgalmas buvára lön, azonban emlékező tehetségének kifejlése nem történt az ítélőtehetség rovására, mint ezt a sokat és gyorsan olvasóknál gyakran tapasztaljuk. Atyja, gróf Desewffy József több ízben volt országgyűlési követ, azonkívül az ünnepelt megyei szónokok s a magyar irodalom bajnokai között is dicséretes helyet foglalt el*). Ennek összekötetési és munkássága élénk befolyással voltak a duzzadva fejlődő ifju szellemére. Egy politikai és irodalmi légkörben nőtt fel Aurél, hol bő alkalma kínálkozott, vitatkozási ösztönét és képességét naponként gyakorolhatni, mit anyjának, a szellemdus Sztáray Eleonórának jótékony befolyása gyakorlati irányban ápolt és mérsékelte.

Megyei gyűlésekre, tisztválasztásokra már serdülő ifju korában kíséré atyját s vele utazá be az ország minden részeit. Első próbatételei a magyar irodalom mezején már 16-ik évében jelentek meg nyomtatásban; s az 1825-i epochalis országgyűlésen már jelen volt Pozsonyban, hogy lásson és tanuljon. Itt kezdődtek ismeretségei a haza nevezetesebb embereivel, a bécsi nagyvilág és ottani diplomacia akkor Pozsonyban tartózkodó részével. 1828-ban jurátus és megyei tiszteletbeli jegyző volt Pesten. Ugyan ezen év végével mint gyakornok ment Bécsbe a magyar udvari kancelláriához. Az 1830-i országgyűlésen már mint fogalmazó volt jelen gróf Reviczky Ádám főkancellár oldalán. 1832. óta helytartósági titoknok volt Budán s többi között az 1838-i árvizkor rendező tehetségét és kitartó szorgalmát kitünően tanusítá. Az 1839—40-i országgyűlésen már egy hatalmas conserváló politikai pártot alkotni, műszerezni, eljárásába rendet, összefüggést behozni tüzé tömérdek munkával járó feladatául.

Végre 1841—42-ben tökéletesen belekeveredett az eszmék azon korszakot alkotó tusájába, melly az akkori „Pesti Hirlap“ és gróf Széchenyi István által lön előidézve; itt vívott, küzdött mint író, szónok és országos kiküldöttségi tag megfeszített erővel, testi lelki erejét meghaladó olly küzdelmeket, mellyek kora halálát sietteték. — 1842. február 9-kén néhány napi inláz véget vetett a 34 éves férfiú életének!

Legyen elég itt e néhány vázlatos vonás e férfiúnak rövid, de eseménydus életéből. A sokat küzdött, merész reményeket ápolt, s komoly készülétekkel és tervekkel tölt kebelnek azon köz sajnálkozással fogadott sorsa, miszerint vágyainak már félig felépített fényes palotája reászakadt, valóban tragikai hatása volt még azokra is, kik vele nem egy uton szerettek és akartak járni. Annál inkább kötelességünk most nekünk, kik a pártszenvédélyek ama tusájától már távol állunk, az elhunyt hazafi nemes törekvéseire kegyelettel visszaemlékezni. **)

*) Tudva van, hogy gróf Desewffy József a következő jellemző sirverset készíté önmagának: „Itt Desewffy porán sétálgatsz, volt neve József, Lelke görög, s ollykor római, szive magyar.“

**) A czikk elején említett „Koszoru“ című díszmű Pesten Landerer és Heckenast nyomdájában látott napvilágot s most könyvári uton is kapható. Ára 10 pft. Szerk.

Népdalok.

I.

Ez a kis lyány, a barna,
Szivemet megzavarta;
Ej! haj! nem bánom,
Az Isten úgy akarta.

Ez a kis lyány, a hamis,
Meg-megtréfál, kinoz is;
Ej! haj! nem bánom,
Jól esik a kinja is.

Ez a kis lyány, a kevély,
Csak úgy félvállról beszél;
Ej! haj! nem bánom,
Igy is szebb a többinél.

Ez a kis lyány, a gonosz,
Fejemre még sok bajt hoz;
Ej! haj! nem bánom,
Érte halni sem lesz rossz.

II.

Jaj de szép vagy, jaj de szép vagy galambom!
Ha haragszol, nem haragszol, kimondom:
Szép az orcád, mint az öröm olly piros,
De a lelked
Hej a lelked
Még sokkal szebb, aranyos.

Jaj de szép vagy, jaj de szép vagy galambom!
Ha haragszol, nem haragszol, kimondom:
Csillog-villog a te szemed, mégis szüsz,
De ha könyez,
Ha mosolyog,
Még bölcslet is bünre üz.

Jaj de szép vagy, jaj de szép vagy galambom!
Ha haragszol, nem haragszol, kimondom:
Csengő-pengő a te hangod, mint az ércz,
De a mit mond,
Annyit érő
Nincs a földön olly sok pénz.

Jaj de szép vagy, jaj de szép vagy galambom!
Ha haragszol, nem haragszol, kimondom:
Libeg-lobog a termeted liljomja,
De ha mozdul,
De a tánczod
A sziveket tapodja.

Jaj de szép vagy, jaj de szép vagy galambom!
Ha haragszol, nem haragszol, kimondom:
Szép vagy, legszebb s ez az a mi eltemet;
Hogy szeretnél
Szerethetnél
Szerethetnél engemet!!

Gyulai Pál.

Egy hervadt virág története.

Történeti beszély, írta P. SZATHMÁRY KÁROLY.

(Folytatás.)

A dévai háznál.

Mária nyugodtan foglalta el udvarházát, melly épen a várhegy tövében feküdt, közvetlen összeköttetésben azon sziklaormokkal, mellyek az ekkor még igen erős vár alapját képezik.

A fiatal Zólyomi a várba költözött s miután nem sikerült Máriát reá vennie, hogy biztosság okaért a várba vegye lakását, be kellett érnie azon nemes szereppel, hogy az imádott rokonnak onnan fölülről védszelleme, álmának éber őre legyen.

Mária, a kalandorszellemű Mária most udvarában egyedül házi nővé vált s mindent elkövetett, hogy a rég lakatlan kastélyt, kényelmessé, otthoniassá tegye.

Naphosszanta mulatott a kerti ágyak fölosztásával; reggel halani lehete hangját a mint galambjainak enni adott s estve látni, midőn kedvencz fehér teheneit simogatta.

Mindez az ifju előtt őt még érdekesebbé, vonzóbbá, imádottabbá tette.

Mert hiszen épen ezekben találhatni az igaz magyar nő jellem-vonásaira.

Bátor, férfias a veszély perceiben, halni is kész, hahogy halni kell; küzdeni tudó a családi fészekért, a becsületért, elvekért, ha a sors erre kényszeríti: de szeliddé válni, ha a vész elvonult s ha a kardot férfi ragadta föl, zavar nélkül, szerényen visszavonuló szövöszékeihez, a nő, anya és gazdasszony házi foglalkozásaihoz... Régi szép divat, hova tüntél el a szép magyar földről?

Még ezelőtt husz évvel legfőbb rangú hölgyeink között is találkoztak, kik büszkén mutogatták a fehérre-halmazt, melly szövö-

székeik alól kikerülve, unokákra számított minőség- és mennyiségben valának berakva padlásig érő szekrények állványain; és én az én szép hazánkban maig is ismerem grófhölgyet, kinek ujjain még jól kivehetőek az orsó nyomai: már ma forduló ponton állunk; az új divat szerint nevelt kisasszony vendéget fogad, míg anyja konyhán foglalkozik; gagyog három nyelven, de nem tud magyarul sem, s elájulna, ha anyjának a piacról valamit haza hozni segíteni kellene! . . .

Csak előre! Haladunk Páris felé. A bukás sürűbb lesz; de annál ritkább a boldog házasság.

A költők által megénekelt arany időkben nem ilyen volt a magyar leány. Büszke várakban fonált eregetett alá hó ujjai között a vár, kisasszonya; ő himzett bársonyt a győzve megtérőnek; de sebeit és betudta kötni, hogy ha kellett s tünni, szenvedni tudott, enyhíteni a balsorson, ha az került fölül. . . Oh a magyar leány nem ok nélkül viselt még akkor koronát és most nem ok nélkül veti el újra azt! . . .

Mária csendesen élt házi örömeinek s fogalma sem volt arról, hogy ez egyhamar megzavartassék.

Rosályi Kun István uram azonban, miután menyasszonyát Hanton sem találta s miután elvégre annak hollétéről csakugyan értesült; azon volt, hogy a páratlan galambot fészkeről mielőbb fölverje.

Csendes csillagos éjben udvarháza nyitott ablakában ült Mária, kezében fölemelt toll s asztalán félig irt levél, mellynek folytatását talán onnan fölülről a csillagokból várja.

Fülemiléi kertje fái a boldog szerelem dalát éneklék neki; majusi szellő a virágok boldog szerelmes leveleit: illatozó himport csap be az ablakon és az ő szíve a boldogtalan szerelem epedéseivel van tele; az ő hókezének a megtagadás jég szavait kell írni a nyitva álló tekercsbe, melly befejezésre vár. . .

Most nagyot sohajt, fejét lehajtja s tolla szomorú lejtőt jár a papíron.

„Hogy kérését illy nyilván megtagadom, azt kegyelmed az árva Máriának, Istenre kérem, megbocsássa. Még ki sem tárá vala kegyelmed szíve epedését, már is országul férjgyilkolásról vádolának gonosz maró nyelvek; mit szólnának mostan, ha Székelyhidra mennék? . . .

Ne is csalja meg hitit és erkölcsét kegyelmed, azt állítva, hogy indulati nem volnának vétkesek. Kegyelmednek hites-társa van, kinek megesküdött, hogy el nem hagyja nyomoru voltában; s ha ezt tenné, nyomon rajta volna Isten büntetése.

Hivságos voltommal, láthatja kegyelmed, az egeket én is eléggé magamra haragítám; volt érette elég hánykódásom, szenvedésem; most révpártot értem, nyugalomnak révpártját, hagyjon kegyelmed itt árvaságomban megpihennem.

Még egyszer az életben találkozni kíván! . . . Ám adassék meg kegyelmednek ez utolsó . . . értse meg, legeslegutolsó kérése . . . Meritünk abból erőt mindketten a sors mostohaságának elviselésére. . . De nem itt; nem e helyen. . . Ha kegyelmed Háromszékre bejöni szándékozik, mit csak az esetben tegyen, ha fejedelem ő nagysága haragjától épen semmit sem tarthat, adja tudtul, mellyik legyen a *nyílt mező*, hol egymással ez életben utoljára találkozunk; aztán váljunk el s felejtse el örökre atyafi szolgálóját

Árva Szécsi Máriát.“

Ezeket írta még; aztán összehajtá és maga elébe téve sürű könyecskéket hullatott a papírra, mellyben saját szívére mondá ki a halálos ítéletet.

Egyszerre úgy hallá, mintha az udvarház kapuja elé lovak érkeznének.

— Vendégek; illy későn? — kérde magában s megirt levelét óvatosan rejté keblébe.

Alig hajtja ezt végre, midőn egyik nőcseléde zavart arczczal és rendetlen öltözetben tör be szobájába, míg rémültében egyetlen hangot nem birtak adni ajkai.

— No mi lett? — kérdi elhalványodva Mária.

— Kegyelmes asszonyom; az udvar körül van véve; a kapukat most török be Kun István uram emberei . . .

— Jöhetnek! . . . mond Mária lelkét összeszedve s egy kis tört, melly mindig oldalán függött övéből kirántva, úgy hogy midőn Kun István uram kezében kivont karddal a kettős ajtón belépett, már három gyilkos villogott feléje; kettő a szép nő szeméből, a harmadik a szép nő kezében.

— Hah, tehát végre megtaláltam kegyelmedet asszonyom; most álljon elő a hatalom, melly kimentse kezeimből . . .

— Először is figyelmeztetem Kun István uramat — mond csaknem hősies nyugalommal Mária — hogyha nem tekinti a nő jogait, tekintse az urnóét. Én itt saját házamban vagyok s minden elkövetett erőszak nagyobb hatalmaskodási büntény.

E férfiasszólás Kun István uramat ellenkező térre vitte át. Most ő lett a kérelmező fél.

— Mária — kéri kardját hüvelyébe rejtve — én nem üldözni, fölkeresni jöttelek tégedet. Kérlek, mindenre kérlek a mi szent, jer vissza; ne tégy világ csufjává engemet.

— Ugy? . . . Tehát kegyelmedet csak a hiúság bántja? . . . Annál jobb, annál kevesebb kötelezettest érzek irányában.

— Én férje vagyok kegyelmednek — Isten-ember előtt. Kegyelmed megesküdött vélem és tartozik követni! . . .

— Kun István uram! . . . Kegyelmed józan ember; engedjen pár szót ha nem szívéhez, legalább fejéhez szólanom . . . Én körülményeim által kényszerítve valék kegyelmed házassági ajánlatának elfogadására; szerelmet azonban nem ígértem soha; még az egyház földjén is elharaptam e szót, ha figyelmeztet, jól hallhatja vala . . . Szabad akartam lenni . . . most szabad vagyok . . . Mindazt mit házához vittem ajándékol és e kis tréfa emlékéül hagyom kegyelmednek . . . De e nagy áron szerzett szabadság megfosztásával ne fenyegetsen kegyelmed; mert él az Isten s ha erőt ad a madárnak a tova-röpülésre, a vadnak hálója eltépésére: egy gyenge nőtől sem fogja megtagadni, hogy megmentse magát, — ha másképen nem, élete árán is! . . .

— Nekem nem vagyona — nekem kegyelmed maga kell; haljunk meg mindketten; én a gyalázatot, mit rajtam ejtett, nem türom; ám mossa le kegyelmed az én véremmel, ha van bátorsága!

És e szavak után Kun István vakmerően és nyugodtan közeledett a fegyverzett nő felé.

— Ne közelítsen kegyelmed, ha haláloamat nem akarja! — kiált kétségbe esetten Mária.

— Már arról felelek! — viszonozza Kun István s nagy bátorsággal egészen oda szökött, hogy a tört kicsavarja Mária kezéből.

Ez még ellentállott, de ereje már hanyatlott s már lankadva vonult a szoba kertfelőli ajtajához, midőn az rögtön fölnyitott s a küzdött háta megett a fiatal Zólyomi alakja megjelent.

— Ide ide Mária! — kiált ez a segély sürgősségét rögtön belátva — Mitse féljen! Embereim egész a várig sorfalat képeznek.

Mint villám termett — és tünt el Mária az ifju háta mögött.

— Szégyelje magát Kun István uram! egy nővel viaskodni! . . . Kun István határtalan dühbe jött. Tajtékzó ajkakkal rohant most az ifju szabadító felé.

— Meglátom beste lélek, hány lélek van benned, hogy ezt mered tenni.

S a Máriától elragadott törrel csakugyan úgy neki szurt, hogy az ifju életét csak balkarja életartása óvta meg.

De ekkor ő is hirtelen kardot rántott s Kun István uramnak a vállára derekasan visszavágta a kölcönt.

Folyvást verekedve vonult aztán vissza a vár legalsó kapujáig, hol Kun Istvánt és embereit már szegekkel töltött szakállással fogadták, melly a hajdukból nehányat leütött; mitől a többinek is teljesen elment a kedve.

Visszatértek tehát s kárpótlásul Mária gyönyörű termeiben olyan pusztítást okoztak, hogy midőn Kun István uram hetvenkedése oktalanságát belátván, őket haza parancsolá, csak a négy fal marada.

Váltig löttek a csapat után a vár fokáról; de a nagy meredekség miatt kevés kárt tehetének bennök.

(Folytatása következik.)

A bécsi tébolyda (örültek háza).

Bécs egyik legszebb pontján, még a város falán belől, délnyugotra, az úgynevezett *Brünnl-mezőn* 60,000 négyszögöl területű ligetkert közepén áll egy szép kétemeletes ház, mellyet az ismeretlen első tekintetre kéjjalotának gondol. Ez a cs. kir. tébolyda, melly a benne uralkodó rend, czélszerű elintézés és kezelés miatt, a külföldiek saját bevallása szerint, messze földön nem találja párját.

Tekintsük meg belől. Földszint találjuk a műhelyeket, társalgó termeiket, az első emeleten az alvószobákat, egy teremben 5—10 ágygyal, a második emeleten a jobb módú, külön bánásmódban részesülő betegek vannak elhelyezve. Illyen első osztályu betegnek egy szobája van a maga, és egy szobája inasa számára. A másodosztályu beteg másod, sőt harmadmagával

is lakik egy szobában. Mind e szobák igen csinosan vannak bebútorozva; a társalgási teremben, billard, zongora, újságok, könyvek stb. találhatóak a betegek számára.

Ez intézetben minden betegnek, ki csak bir, dolgozni kell saját foglalkozási szakában; a földmivelő a kertben, a festő a műteremben stb. És ez mind oly renddel megy, hogy a szemlélő alig hiszi, miszerint tébolydában van s csudálkozik azon, hogy lehet ennyi ember közt illy rendet tartani; mert a gyógyintézetben 500, az ápolóban pedig 300 beteg van 110 szolgálóval és ápolóval, az az: kerek szám 910 egyén. Azelőtt az intézet betegei egyenruhát viseltek, de ez ma már nincs szokásban.

Illy szabadon, természetesen, hogy csak a lábadozók járhatnak; a nehéz betegek el vannak különözve, kik közé az idegent nem örömet vezet be.

Egy utazó, ki ez intézetet meglátogató, a nehéz betegeket egy hosszú, 12 benyilóval ellátott teremben találta, számra mintegy harminczat, mellyek közül csak négyen ötön volt a kényszeröltöny (Zwangsjacke), a többi szabadon járkált föl-alá. Mikor az utazó az igazgatóval belépett, mindannyi köszönt barátságosan, s körülvették az igazgatót s olly bizalmasan, szeretettel közeltek s szóltak hozzá, mint édes atyjukhoz — kivéve hármat.

Ezek egyike zömök, igen vad kinézésű, daczos, szőrös képű férfi; a terem közepén álló hosszú asztal mellett ült, s rettentő daczosan nézett maga körül.

Míg az igazgató a többivel volt elfoglalva, az utazó megszólította:

„Hogy van ön? — „Hogy vagyok? se-hogy, ülök. Olly henye az élet e kutyának való kalodában — nincs vadászat.“ — Az utazó elnevette magát, mire az folytatá: „Ön könnyen neveshet, mert ön ember; de engemet N. boszorkány kutyává változtatott.“ — Alig mondta ki e szavakat, az igazgató már ott volt. „Mi ostobaságokat beszél N.N. ur ismét össze vissza? — Hányszor megtiltottam már én ezt önnek! — Kicsoda ön? hogy híják? hány éves? stb.“ — Illy kérdésekkel ostromláz az igazgató,

mellyekre az egyenkint meg is felelt — s ezt mind addig folytatá, míg a beteget emberi létének öntudatára hozta. Ezután inté, hogy valahányszor rossz eszméje kerülgeti, erőltesse meg magát, s intézze önmagához ezen kérdéseket. Hogy ő kutya, betegsége alatt jött e rögeszmére, mellyben amugyis szőrös bőrére pikkely alaku var borítá el.

A másik beteg izmos, magas, tekintélyes alak, mintegy 30 éves. Egy szegletbe volt támaszkodva, folyton hadarászott kezeivel s beszélt tücsköt bogarat, pénzről, roppant összegekről. Midőn hozzá léptek, épen e szavakat mondta: „Négy millió bankrészevény, egy negyed, nem, egy nyolczad; tehát végre mégis emelkedett? átkozott! dehogy! inkább alászállott! stb.“ E szerencsétlen börzejáték által koldusbotra jutott s megőrült és majd négy millió urának, majd ismét koldusnak hitte magát. Ez utolsó állapotában nem akart enni s ha kínálták, azt felelte: „nem tudom megfizetni, adós meg nem akarok maradni.“ Illyenkor evésre mindig egy e célra használt gép által kell kényszeríteni, melly gégéjére alkalmazva, száját erőszakosan fölnyitja. Az igazgató rövid kérdései által ezt is csakhamar helyes öntudatra hozta.

A harmadik szerencsétlen szerelem miatt örült meg; rimdühben (metromanie) szenvedett s kedveséről többnyire versekben beszélt, — mellyekben természetesen a rhapsodia játszott a főszerepet, a rimek pedig ollyformán hangzottak össze, mint a dob, repedt fazék, és ebvontítás. — Ezt is sikerült

észre téríteni nagy nehezen az igazgatónak, ki minden betege iránt más jellemet mutatott s e tekintetben ügyessége bámulatra ragadta nevezett utazókat.

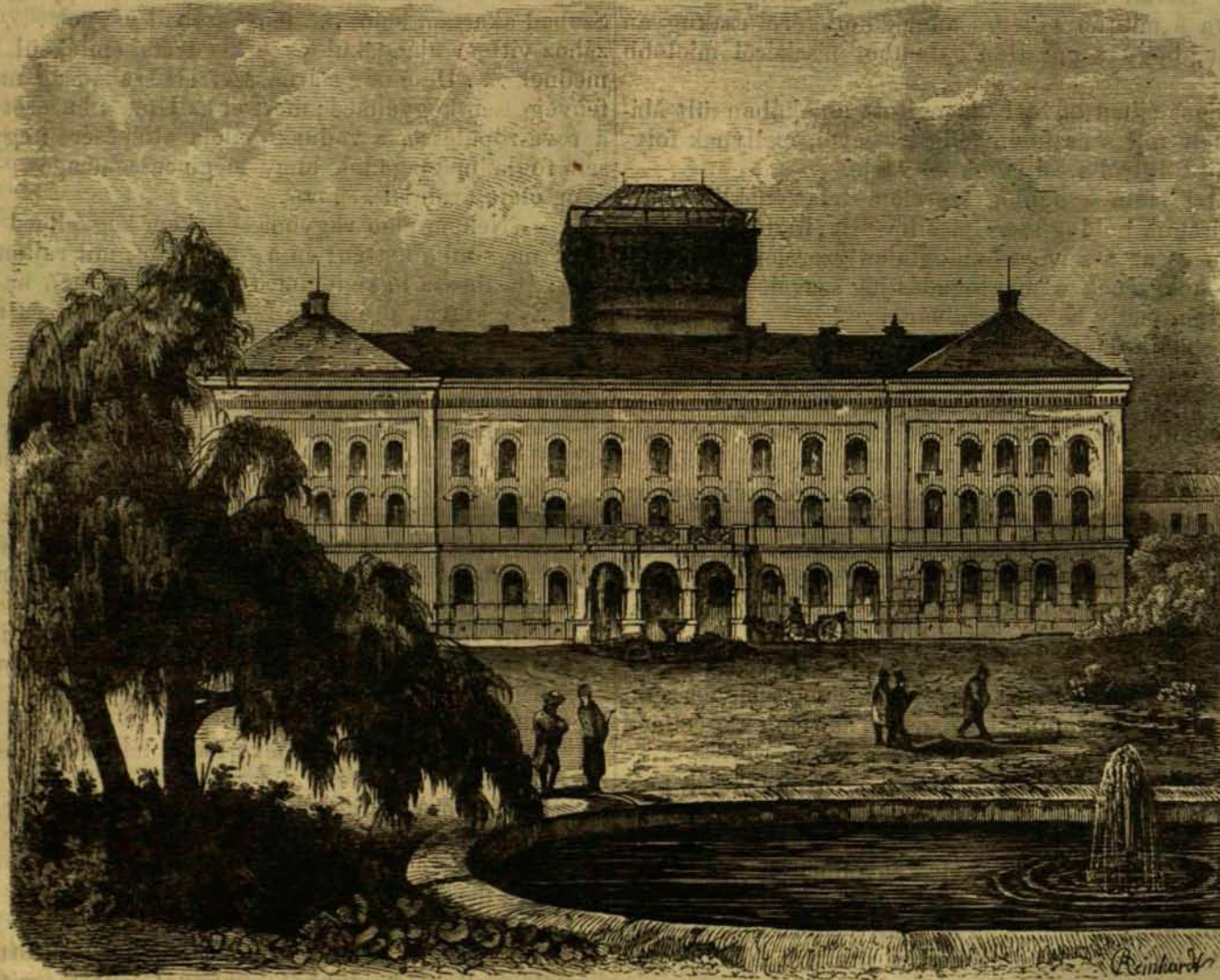
Megnéztek néhányat a benyilók közül is. Szék, ágy, asztal, mind vas-szegekkel a falhoz, padlóhoz erősítve állnak ott; a nagy ablak úgy van elkészítve, hogy egy nyomásra rögtön bezárul, a mikor azután, ha az ajtót is beteszik, teljes éji sötétségben áll a szoba. E sötétséget a fölzigult beteg csillapítására szokták előidézni.

A nők osztálya teljesen el van különítve a férfiakétól és csak annyiban különbözik amattól, hogy itt a műhelyek női munkákra vannak berendezve, millyen varrás, kötés, mosás, szalmakalapfonás stb. A női nehéz betegek együtt ebédelnek nagy teremben, villával és késsel; szerencsétlenség soha sem történik; a férfi nehéz betegeknek azonban illy eszközöket nem adnak kezükbe.

Bécs e jeles intézete 10 év óta emelkedett tökélye azon fokára, hogy Európa bármely hasonló intézetével dicsérettel kiállja az összehasonlítást; mire tíz év eljön, már lesz Magyarországnak is az eddig Budán létező derék, de magán intézet helyébe, egy illy országos intézete, mellynek létesítése, még pedig az állam által legfelsőbb helyen már el van rendelve s mint hirdetve volt, e tavasszal már építéséhez is hozzá fognak. Helyiségének mint

olvasóink tudják, Buda város határában a Lipótmező van kiszemelve.

A szenvedő emberiség nevében örömmel üdvözöljük azt, ha a sorstól illy súlyosan meglátogatott szenvedő ember-társaink eddigi elhagyott szánandó állapotára gondolunk. Hajdan e szerencsétlenek még ott is, hol számukra illy intézetek állottak fenn, általában siralmas napokat láttak, midőn ellenőrkben a kemény bánásmód, a kényszerítő rendszabályok minden nemei, lánczok, békók és testi büntetések vétettek használatba. Most hála a kor szelidebb jellemének s a tudomány haladásának, e

A bécsi tébolyda (örültek háza).

részben is örvendetes változások történtek s az eredmény mutatja, hogy kedvező sikerrel, mert e jótékony intézetek tagjai mindig számosabban térnek vissza az életbe, hogy ismét hasznos tagjai lehessenek családjaiknak s a polgári társaságnak.

Mátyás temploma Budán.

Budán, a büszke várban egy ősi templom áll,
Ki építette volna más, mint Mátyás király?
A templom belsejébe sok lépcsőn jutni le,
Miként ha földbe volna süllyedve fél fele.

Garay.

Még nem volt alkalmunk, ős Budának ezen egyik legnagyobb nevezettségét bemutatni.

Csaknem egyetlen régi szent épülete ez Buda várának, s Nagyboldogasszony mennybemenetelének van szentelve. A sok viszontagság miatt, mellyeken keresztül kellett mennie, hajdani pompájának és fényének ma már csak romjai látszanak; de azért belsejének méltóságos kinézése, tizenkét szabadon álló s falba épült más számtalan góth izlésű pompás oszlopaival, és nagyszerű boltívezeteivel még mindig szent kegyeletet ébreszt a belépőben. A gyönyörű főoltáron kívül, melly felett a Mária mennybemenetelét ábrá-

zoló pompás kép diszlik, még tizenhat mellék oltár van. Ezen egyház első építője legvalószínűbben IV. Béla király alatt a budai polgárság lehetett, mit azon körülmény is bizonyítani látszik, hogy ezt illetik egész mostanig ez egyház védnöki jogai s kötelességei. Azonban hogy e nagyszerű mű nem épült egy időben, hanem évtizedekre, sőt századokra terjedt teljes bevégezése, bizonyítja a torony felső része, mellyen láthatni, hogy újabb építmény és mellynek egyik ablakán Magyarországnak a hollóval diszitett czimere azt látszik tanusítani, hogy az építést Mátyás király végezte be; kinek uralkodása alatt olly roppant vagyonúvá lett ezen egyház, hogy nemcsak házakat birt a várban, hanem egész jószágokat, és a benne egyházi szertartásokat végző papi személyek száma 30-ra ment. Hajdan szintén, mint jelenleg, fő egyháza volt Budának, mellyet a német lakosok olly annyira kizárólagos tulajdonuknak tekintettek, hogy benne egyházi szolgálatot tartani csak német papoknak engedtetett meg, s a magyar nyelv használatát sem megengedni, — sem az egyháznak mint főegyháznak jogairól lemondani nem akartak. Innen végtelen per kerekedett a magyar és német papok között, melly majd másfél századig tartott.

Sok nevezetes eseménynek és fényes ünnepélynek volt időről időre színhelye ez egyház; így a többi közt itt történt 1301-ben Venczel királynak kikiáltatása, s 1309. június 15-kén Róbert Károly, 1440-dik évben Ulászló király megkoronáztatása; végre Mátyás király egybekelése Beatrixsal, melly minden addigi ünnepélyeket pompában és fényben felülmult. — Midőn hazánk, Budával együtt a török uralom alá került, ez egyház szentsége is meg lőn támadva; ugyanis először török mecsetté, utóbb ló-istállóvá lett, míg végre ismét keresztény egyházzá vált. Az 1686-ki várostrom csupán pusztá falait hagyá meg, ezután újalakítása már nem felel meg hajdani fényének, de azért, mint mondók, most is kegyeletet ébreszt ódon belseje, s a fő oltárkép, melly Mária menyemeneletét ábrázolja, különösen említésre méltó. Végre az említett balsorsok után ismét egy nevezetes ünnepély tünt fel ős falai között, ugyanis: 1792-dik évi június hó 6-kán dicső emlékü I. Ferencz királyunk megkoronáztatása alkalmával, ezen egyházban nevezte ki aransarkantus vitézeit. Az 1849-ki várostrom alkalmával szintén megrongáltatott kevéssé, de csakhamar ismét kijavítottat.

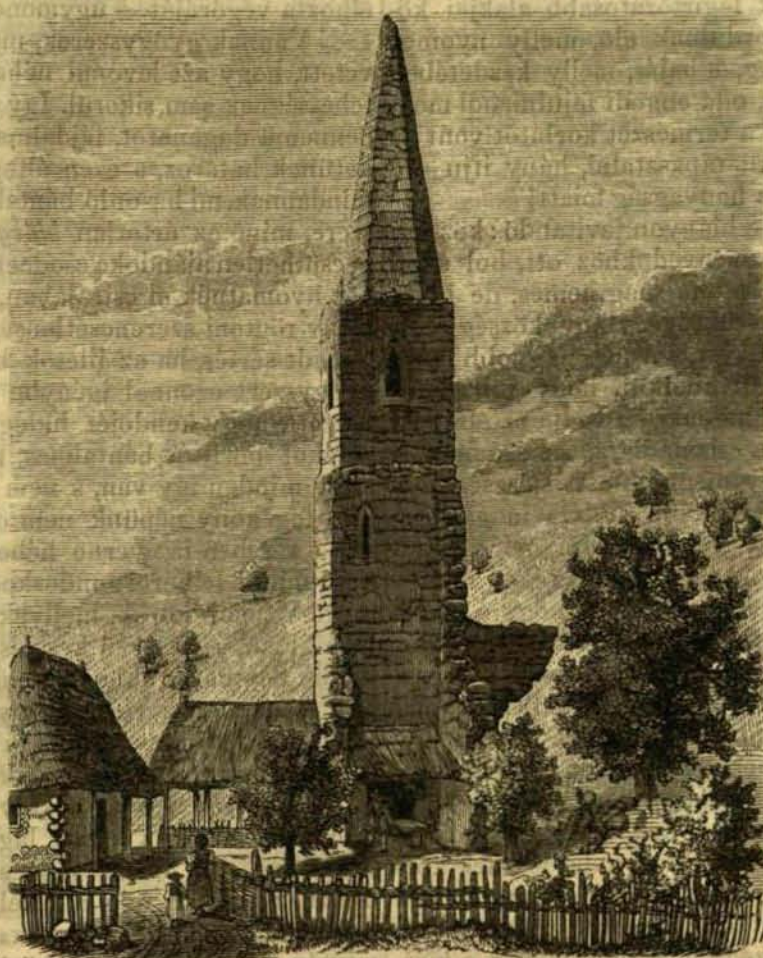
E templom keresztjének felállítását a hős Toldi Miklósnak tulajdonítja egy néprege, mellyet Garay balladáiban között szép költői művé feldolgozva találunk, s mellynek első sorait e cikk elején szemlélhetjük. — Zombory Gusztáv.

A kovaszinczi ócska torony.

(Aradmegyében.)

Aradmegyében a multkor emlékei, mint várak, templomok s más régi építmények rom-maradványai gazdagon és regényesen tűnnek elő. — E megye

bérczes részein több szirtet találunk, mellyeknek napsütötte csucairol egy regés vár mohosult falai komoran néznek le néma csendkörükbe, szilárd romjaikról mult dicsőségöket mesélve egymásnak; — de a mult, fényes emlékeiben itt nemcsak a sziklák ormain, hanem alatt a völgyek csendes ölen is sok helyen él még, fenntartva az utókornak legalább pusztuló váz-képeit. Illyen emlék áll előttünk, midőn romjaiban a kovaszinczi ócska tornyot nézzük.

A kovaszinczi ócska torony.

de történetileg is, ha az események fonalain a mult századba visszamegyünk s a hazánkban török uralomnál állapotunk meg, el kell hinnünk, hogy ez építmény az akkor Világos környékén több évtizedekig tanyázó törököknek imaházul, mellékes romjai pedig erősségül szolgálhattak. — Most ez ócska

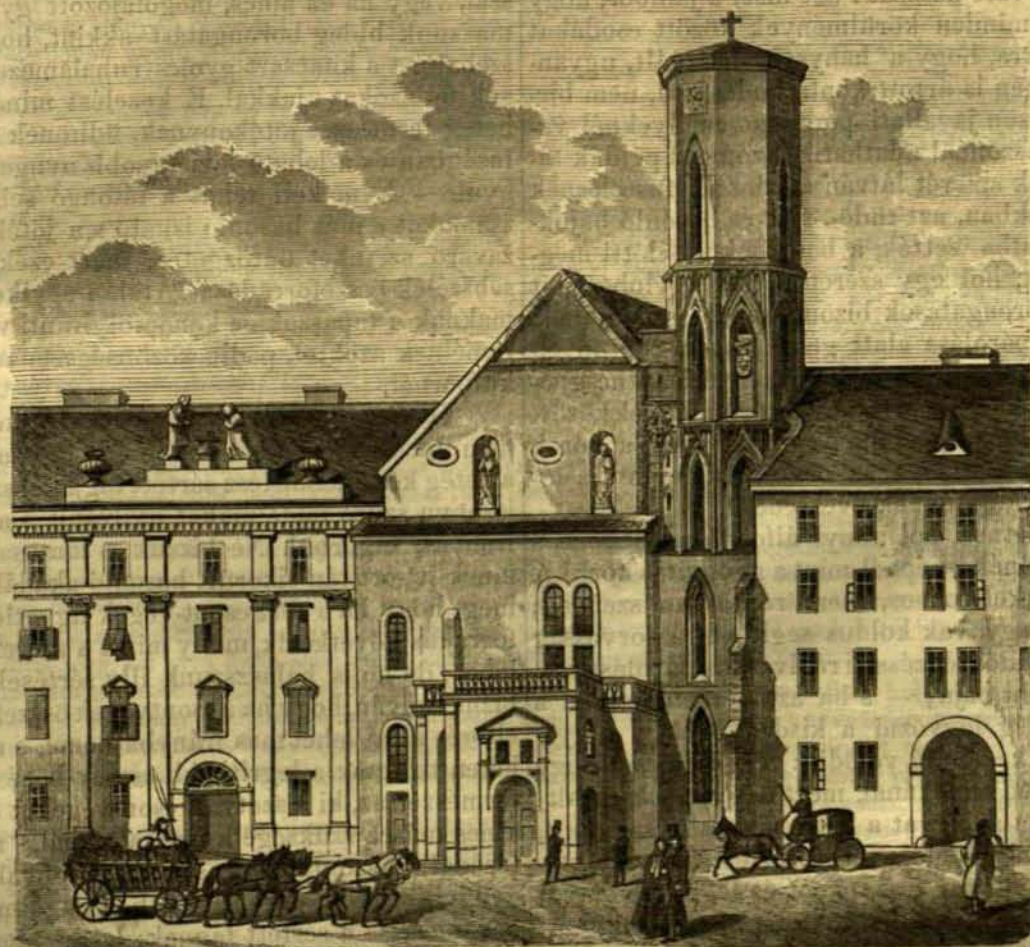
torony felső üregeit baglyok, denevérek, alsó részeit az oláh gazdák fészere s lomtárnak használják; a hegyoldal pedig, mellyen hajdan a lándsák, kardok, félholdas lobogók nem egyszer villogtak, most az utast tiszta zamatu, édes nektárával köszönti.

Kallós Kálmán.

Orvosi tanácsok nem-orvosok számára.

Valamely nép műveltségének a többi közt egyik főbélyegeül szolgál azon bizalom, mellyel betegségekben orvosai iránt viseltetik.

Annak, ki a tudományok jelen állapotát csak fölületesen is ismeri, meg kell győződve lenni arról, hogy a gyógytan a kifejlődés elég fényes polczán áll, s ha nem vergődött fel oda, hova tán egyéb vetélytársai jutottak, annak okát egyedül azon fatumban kell ke-

Máttyás temploma Budán.

resni, hogy épen e tudomány az, melly minden lépten nyomon találkozik az emberi tökély megölő betijével — a lehetetlenséggel. — Meg kell vallanunk, hogy sok az, mit még nem tudunk, mi még kifejtésre vár: oh, de nem áldás-e csak az is, mennyit a tudomány illy szük körben is működik! A kórok legirtózatossabb alakjai közönségesen a nép azon osztályában fordulnak elő, melly nyomor mellett a tudatlanság békóiban fetreng, s baját, melly kezdetében egyes kezek között gyógyítható volna, oda engedi fajulni, hol megtörik minden akarat, minden erő, hol a természet korlátot vont az emberi képességnek. Valóban szomorú tapasztalni, hány ifju erő vesz bucsut az élettől egyedül e bünös hanyagság miatt!

Ujabb időkben a magas kormány e hiányon javítandó: községi orvosok felállítását határozta, hogy a szenvedőkhöz ott, hol segíteni lehet, közel legyen a segély. Az elvetett mag nemes, de hogy megteremje gyümölcsét, ápolásra van szüksége. Hány község volt eddigelé is, mellynek keblében orvos lakott, s a nép nagyobb része mégis éveken át elbetegeskedett, elhalt anélkül, hogy fölkereste volna orvosát. Valóban bámulandó: mindenki jól tudja ez elfogultak közül, hogy a ruhának a szabó és a csizmadia, a szerszámnak a bognár és kovács a kiigazítója, de hogy megbomlott egészségének kijavítója a tanult orvos, azt nem hiszi. Inkább rábizza magát egy világfutó kuruzslóra, egy obsitosra, egy vénasszonyra, mint értelmes orvosra, s inkább megiszszá amazok zagyva keverékét, mint a gyógyszerész tiszta szereit. . . Nem kell mondanom, hogy e balfogalmak kutfeje a kiskoruság, a műveletlenség. Oszlassuk el e sötét ködöt, ha akarjuk, hogy mikép sok egyéb üdvös intézmény, ugy a községorvosi állomások fölállítása is megteremje gyümölcsét. S azért népnevelés mindenek fölött! — Ti hivatottak, kikre e szent ügy bizva van, igyekezzetek minden áron népetek fogékony lelkére fölhozni a józan értelem napvilágát, s megszabadítani őt az előítéletek s babona daemonától, mi nélkül haszontalan várunk egy szebb jövő hajnalára. Tegyétek ezt, s a községorvosok valódi áldás lesznek községekben, mellyek malasztját egyeseken ugy, mint az egész statuson fogjátok nem sokára kiterjedve látni, és örömmosolyly változtattok sok ezernyi könyvet, mellyek most a szegény nép szemében a kiállott vesztesség fölött — s pedig annyiszor szükség nélkül, — folynak el. A tudományok egy ágát sem gyakorolja tán annyi avatatlan, mint az orvosi tudományt, ezt a legrejtélyesebbet, legszentebbet mindannyi között! Ki nem tud fogfájás, szemfájás, köhögés, csusz stb. efféle kórok ellen tanácsot szolgáltatni? s hányánál nem kész a gyógyszerek cizfrábnál cizfrább egyvelege, mihelyt valamely érdekeltet szenvedni lát? Mert bizonyos szer szerencsés véletlen következtében itt ott megtette várt hatását: azt hiszi a jámbor, hogy azon szerével mindenütt és minden körülmények között csodákat eredményez, s nem gondol arra, hogy a hányszor használt, ugyanannyiszor, vagy tán több ízben is ártott kontárkodásával, nem bírván kellően megítélni mindazon javallati pontokat, mellyeknél valamely szer csak egyedül haszonnal adathatik. Szomorú példák tanítják, hogy bünös kuruzslók sikerét látván a czinóber-füstölésnek csuzos, köszvényes bántalmakban, azt tudó. sziv-és hasonló bajokban szenvedőknél is használatba vették, a betegnek időelötti meggyilkolásával. Láttam esetet, hol egy szerencsétlen agylobos, kit kevés vérbocsátás és hidegborongatások bizonyosan megmentenek, az istentelen kuruzsló forró párolása alatt gutaütésben rögtön elhalt. — Oh ha minden bajt ugyanazon mód-és szerrel lehetne gyógyítani, és ugyanazon gyógymód és szer minden körülmények között egyiránt működnek: ugy boldogság volna az orvos sorsa, a kórok nagy része nem volna gyógyíthatatlan, s az orvosi tudományt a tökély pontjára emelni nem kívántatnának évezredek!

És nincsen rétege az életnek, hol annyi álfogalom, babona s kiirt hatatlan előítélet uralkodnék a népnél, mint a gyógyítás körül. A kised beteg, de annak nem kell orvos, mert rontásban szenved; ott csak a cigányasszony, vagy vak koldus segíthet; az orvosság megárt neki, de a kuruzsló büdös légzésseli ráolvasása, párolása stb. meggyógyítja őt, legyen bármi baja; — s ha aztán történetesen a természet gyógyereje nem elég legyőzni a kised baját, s a gyógyíthatatlanná fajult kór orvos kezei alá vetődik: kész a panasz, hogy az orvos sem tud többet a vén anyóknál, mert a gyermek elhalt! — Hetekig, hónapokig nyomja az ágyat a kenyérkereső családapa, az ugymondott házi szerek egész legiója megkísértetett a boldogtalan szenvedőn, utóbb végrendeletet tesz, papot és legvégre orvost hivat, s ha aztán az orvos nem képes a haldoklóba új életet önteni: kész újra a panasz: lám orvos is volt nála, mégis meghalt! — Vas-

tag hite van a népnek a praedestinációban: minek hivatnánk orvost — szól — ha az Isten akarja, ugy is meggyógyul! Azt, hogy igen sokszor önmaga hanyagsága oka betegek kora halálának, vagy szükség nélküli hosszas szenvedésének, soha sem hiszi el: az Isten elhozta végóráját — ugymond — s e hitében teljesen megnyugszik.

Vannak gyógyszerek, mellyekre az előítélet olly sürü fátyolt vetett, hogy azt levonni néha a legnagyobb tekintély és rábeszélő tehetségnek sem sikerül. Igy Isten tudja miért, az értetlenség mindennemű daganatot, fájdalmat, és vörös foltot a testen csuzos eredetűnek határoz, s ezen álfogalomból indulva ki, esküdt ellensége mindannak, mi hasonló bántalmak legbiztosabb, sőt egyedüli gyógyszerere, minő az ártatlan *hideg víz*. Az áldott anyatermészet e megbecsülhetlen ajándoka csodaerőt hord magában, a hideget; s mennyi kór nyomtatnék el csirájában, ha ezzel eszélyesen élni tudnánk?! — Hány rögtöni szerencsétlenségnél venne más irányt lefolyásában a támadt sértés, ha az illetők kellő értelemmel bírnának e jótékony gyógyszert azonnal igénybe venni? De előáll az értetlenség, s a helyett, hogy kendőjét hideg vízbe mártaná, különféle edző zagyvaléket borít a bántalmas részre; a tüzre olajt önt. — Azonban, hogy minden így van, s nem másképp, annak a mi minden szép és jóra fogékony népünk nem oka. Valóban ohajtandó volna, hogy a nép e részben is nyerne hébekorba tan- és szószékről kis utasítást, hogy midőn lelkéről gondoskodunk, testi egészségéről se feledkeznénk meg. Vannak kórok, mellyek fölismerése néha semmi avatottságot nem kíván, s észszerű kezelése, legalább mig értelmes orvosnak alkalom adathatik ahhoz véleményt adni, semmi nehézséggel sem jár, és a szenvedőnek végtelen nyereség. Ezen kórok néhányát ohajtanám itt röviden említeni, s különösen azok okszerű gyógymódjáról némi ismereteket közölni.

I. *Sebek*. Seb és fekély között roppant különbség van. Seb mindazon elválása a test lágy részeinek, mellyet erőszak, mint: ütés, ronsolás, metszés, égés, szurás stb. okoz, tehát melly külső okból származik; mig a fekély önkényt valamely belső vérvegyületi bajból támad. Ezt bizzuk az orvosi tudományra annál is inkább, miután lefolyása lassu, s közönségesen nem kíván olly gyors segítséget, mint amaz. Ha az ejtett sebnél beállott vérzés nem nagyszerű, az közönségesen hideg vízzel borongatásnak enged; ha azonban valamely fontosabb ütér sértetett meg, mit a vérnek sugáralakbani lüktető kiömléséből ismerhetünk föl, mig orvos érkeznék, szükséges ez ütérnek ujjali folytonos nyomtatása, miáltal a sértett ütérnek összehuzódása s a vérzésnek erőművi elzárása eszközöltetik. — A vérzés megszűnván, kössük be a sebet egyszerű dyachillon tapaszszal, vagy ha ez nincs, megolajozott gyolcs ruhával, s a fölé alkalmazzunk hideg borongatást akkint, hogy midőn a többrétűen összehajtott s kifacsart gyolcs ruhalamezek melegedni kezdenek, váltjuk fel azokat ujakkal. E kezelést mindaddig folytatva, mig azt a beteg természet jótékonynak, üdítőnek érzi, s mellette a sebet tisztaságban és a lehető legnagyobb nyugalomban tartva, a seb begyógyul. — Nem kell tehát a tátongó sebnilyásba holmi ireket, balzsamokat s más hasonló izgató s a jótékony természet gyógyerejét zavaró szereket öntözgetni, mert ezek által csak akadályozzuk a sebszélek összeforradását. Átalán egyike a legelterjedtebb balfogalmaknak a tapaszok és kenőcsök iránti vakhit; valami csodás hatást remélnek azoktól, pedig közönségesen alig működnek mélyebbre a külbőrnél.

II. *Csonttörések és ficzámok*. Leginkább a végtagokon előjövő nem épen ritka bajok. Valamely erőszakos behatás következtében a beteg képtelenné lesz sértett tagját használni; minden mozdulatnál iszonyu szuró fájdalmakat nyilvánít; s a bántott tag elveszti rendes irányát, elgörbül. Ne bizzuk e fontos bajokat holmi kuruzslóra, kinek itt-ott tán sikerült hasonló akadályokat elhárítani; gondoljuk meg, hogy ha a tört csontvégek ügyetlenül tétetnek együvé, hibás forradás következik, melly miatt a szerencsétlen örökös nyomorékká lehet; de ne is halaszszunk illy sértéseket mielőbb orvosi kezekre bízni, tudván, hogy ha a csontvégek összeforrtak, azokat csak ujonni eltörés által lehet más irányba hozni, s a ficzámok helyretevése hat héten tul csak a legritkább esetek közé tartozik. — Itt is az áldott természet az, ki a szétvált csontvégeket összeforrasztja; mire nézve nincs másra szüksége a nyugalomnál, s a tört részek kellő összetartásánál; haszontalanok, sőt kártékonyak tehát a bűbajos kenések, gyógyító füvek, párolások stb. Nyugalmas helyzetben hideg vízzel borongatása a sértett tagnak: lesz e szerint egyedüli teendők mig az avatottabb segély megérkezik.

Biztosítsunk!

Az Első magyar általános biztosító társulat.

Lapunk 11-ik számában legjobb sikert ohajtván a működését f. hó 1-én megkezdett Első magyar általános biztosító társaságnak, biztosan hittük, hogy rövid idő múlva nyílik számunkra alkalom, az iránta nyilatkozó részvevőkről örvendetes tényeket közölhetni olvasóinkkal.

S valóban alig kezdte meg működését a magyar biztosító társulat, s már mindenféle olyan élénk részvétellel találkozott hazánkban, sőt annak határain túl is, miként nem lehet semmi kétség arra nézve, hogy rövid idő múlva el fogja foglalni azon tétet, mely mint hazai intézetet, joggal illeti.

Lapunk tüzetesen figyelmeztette már az olvasó közönséget a biztosítás igénybe vételéből eredő nagy hasznokra s mióta a magyar első általános biztosító társaság megalakult, több ízben ajánlottuk a nemzet részvétele, s így igen jól esik azt hallanunk, hogy ezen társulat, mely mind azon kedvezményeket, melyeket a többi társulatok adnak, hasonló, sőt kedvezőbb arányban nyújtja, s azért joggal követelheti minden magyar pártolását, most ország-szerte nagy mértékben vétetik igénybe s jótékonyasága, természetesen napról napra nagyobb mértékben fog elismertetni, ha azok, kik hivatalos állásuknál, vagy személyességükkel fogva befolyással bírnak a népre, figyelmeztetni fogják arra s mind azokat, kik abban részesülni ohajtanak, a hazai társulat ügynekeihez utasítják.

Miután az *Első magyar általános biztosító társasága* község-vagyonnak s a tömegesen biztosító községeknek tetemes kedvezményeket nyújt, előre lehetett látni, hogy a hivatásukat felfogó községek előjárókban buzgó pártolóira talál. — Hogy e remény nem volt hiu, több példával lehet eddig is bebizonyítani, úgy, hogy többet ne hozunk fel, *Nyíregyháza* városa lelkes községek elhatározta, hogy a városban levő minden épületek tömegesen biztosítottassanak a magyar biztosító-társulatnál. — Miután ott, hol ilyen tömeges biztosítás történik, az egyes biztosítók tetemes előnyben részesülnek, nem lehet kétség, hogy a lelkes s előjáró urak ezen hazai társaság iránt ország-szerte nyilatkozó részvevőket következtében csakhamar számos község fogja utánozni Nyíregyháza példáját.

S hogy ez kétségtelenül történni fog, s hogy általában a legélénkebb részvétellel fog mindenféle találkozni ezen honi intézet, annál biztosabban hiszünk, mert azt egy magasabb szempont, a közügy érdeke ohajthatóvá teszi, mert nem szabad felejtenuünk, hogy míg az, a mi a külföldi társulatoknak fizettetik (eddig évenként körülbelül 2 $\frac{1}{2}$ millió forint), kimegy a honból, addig az ezen hazai társulat pénztárába fizett összegek, onnan ismét honfiaink kezébe kerülnek vissza, s így minél nagyobb mértékben történik a biztosítás ezen társulatnál, annál kevesebb pénz megy ki a honból; szóval, ezen hazai társulat nemcsak a magán vagyont biztosítja, de a köz nemzeti vagyon számára is évenként több mint két millió forintot takarít meg, (ha mint hiszünk) elfoglalhatja azon tétet, mely joggal megilleti, mi pedig annyival inkább remélhető, mert, mint említettük már, szintén, sőt több tekintetben még inkább nyújtja mindazon kedvezményeket, melyeket eddig bármely külföldi intézet adott.

Mint hitelesen értesülve vagyunk, rövid idő múlva egy népszerűen írt folyóirat fogja a közönséget mind azon előnyökről értesíteni, melyeket ezen hazai társulat a magán s köz vagyonnak nyújt. Annak idejében figyelmeztetni fogjuk a közönséget ezen a közügyre nézve annyira érdekes röpiratra, sőt közléseket is fogunk belőle adni. Addig is, míg ez megjelenik, az első magyar általános biztosító társulat ország-szerte szétküldött alapszabályaira hivatkozva szólítjuk fel mind azokat, kik népünkre befolyással bírnak, hogy azt saját javára s a közügy érdekében figyelmeztessék, mikép a hazai biztosító-intézet már megkezdte működését, hogy egy alkalom nyílik mindenki számára, vagyonát és természetét, minden lehető szerencsétlenség ellen biztosítani s így saját javát előmozdítani, de egyszersmind a közügy és közérdek pártolásához is járulhatni.

Ezen hazai társulat hatásköre — mint tudva van — egyelőre csak az *elemi* (tűz, víz és jég által okozott) *károkat* elleni biztosításra terjed ki, de körébe fog később tartozni, az ugynevezett *életbiztosítás* is, mellyel alig lehet nagyobb jótétemény a népre nézve, mert általa képes lesz az is, ki különben semmi örökséget sem hagyhatna özvegyének, vagy gyermekeinek, azoknak, halála esetére örökséget biztosítani, úgy hogy az, ki például 2 ftot fog évenként befizetni ezen intézet pénztárába, 100, a ki 20 ftot fizet, 1000 ftot fog halála esetére biztosítani övéi számára.

Nem lehet kétség, hogy majd, ha az illetők annak idejében figyelmeztetni fogják ezen életbiztosító-intézetre a népet — ez sietni fog igénybe venni jótékonyaságát — mi által tetemesen fejlődhetik a közérkölciség is, s emelkedni fog a gazdaság, mert ha az illetők az emberi szív leggyöngédebb hurját, az atyai szeretet érzelmét pendítik meg, sok atya fogja azon pénzt, melyet most a korezmába visz, az életbiztosító-intézetbe fizetni, hogy halála esetére több száz forintot biztosítson családjá számára, s minden jó atya iparkodni fog, okszerű gazdálkodás által szaporítani jövedelmét, hogy így minél többet fizethetven be az életbiztosító-társulat pénztárába, minél nagyobb tőkét biztosíthasson családjá számára.

Fentartván magunknak annak idejében tüzetesen szólani az életbiztosító intézetről, addig pedig már csak azért is, mert e nagy jótétemény is az Első magyar általános biztosító társulat teendői körében fekszik, — még inkább jogosítva véljük azt a nemzet általi pártolásra, és ismételve felhívjuk érdekei s közvetve a közügy érdeke gyámolítására lapunk minden olvasóit, s főleg azokat, kik olyan szerencsés helyzetben vannak, hogy kalauzai lehetnek a népnek, azon ösvényen, mely a szellemi s anyagi jólét áldásdus tárháza felé vezet.

A Sárret régiségei.

I. A sápi vár.

Sáptól csekély távolságban nyugotra, egy emelkedett dombos helyen egy vár helye látszik; a község és a vidék *Gyula* várának nevezi. Mikor keletkezett ezen vár, azt a feledés sűrű homálya fedi, valamint azt is, hogy azon Gyula — kinek nevével nevezik e várat, építője volt-e? — azt sem lehet tudni bizonyosan, mely időben szerepelt mint erősség, mikor s kik által pusztítottat el? . . . azonban ha a száj hagyományoknak s némi később időkben keletkezett iratoknak hinni lehet, e vár még azon ős időkben keletkezhetett, midőn eleink elhagyva ősi tűzhelyüket, átvándoroltak Európába, s a Duna, Tisza sikkjain vérel szerezték e hazát; az is hihető — mit e vidék hajdani, sőt még mostani fekvéséből is következtetnek, — hogy a IV. Béla alatti tatárpusztításkor lakóhelyükből kiriasztott lakosok menekültek e nádas rétséggel fedett, lápos, ingoványos, ez időben csaknem járhatlan — posványokkal környezett kissé emelkedettebb helyre; — hol rejtett helyök daczára sem érezvén magukat biztosságban a nyomozó vad tatár csordától, e várat rögtönzék.

De ennél valószínűbb az, hogy e vár hajdan erősség, valamely főurnak sas fészke volt; mint alább meglátjuk. — Elpusztulását azon időre tehetjük, midőn a mohácsi vesztes csata után, nemzetünk önerejéből csaknem teljesen kifogyva, alkalma lett a vad ozmán népnek hazánkban kénye kedve szerint dúlni, pusztítani, a többek közt ezen vidékben is, mely nem egy véres csatának volt színhelye.

Legközelebb a vasut töltése alkalmával történt ásatások következtében a várron alatt erős terméskőből készült bolthajtásos üregre találtak, mellyben katonai kazamatákra, sirtoltokra, nyilakra, karddarabokra akadtak, melyek mind az ős kortól valók; a csontvázak közt egy rendkívüli nagy emberi csontváz vonta magára a figyelmet, mely a többi csontvázaktól külön, fekvő helyzetben találtatott; — fejénél egy roppant kerületű fekete cserép hamveder, kard, nyíl, kopja hevert; a munkások egyike a hamvedret kár hogy összetörte; — továbbá találtak itt régi pénzeket, ékszereket, boglárakat, de ezek mind elsikkadtak, mielőtt azok becsét felfogni tudó ember kezébe kerültek volna. — Ezekből láthatni, hogy e vár hajdan rendes lakó és temetkezési hely is volt.

Gyulavára köveiből a mi még megmaradt, a vaspálya állomási épületek falai közé raktak egynehány épebbet a lakosok; így akarván az emlékezet lapjairól letörlődött egykori vár maradványait megmenteni, s átadni ha más alakban is a későbbi kornak.

A község levéltárában jelenleg 1600-nál régebben kelt okiratok nincsenek, de voltak; mellyeket B. megyei titkár R.-i ur néhány évvel ezelőtt magával elvitt, s köztudomáson van, hogy a pesti nemzeti muzeumnak adott át. Van itt egy Leopold királytól nyert adománylevél, mellyben a sápiak vitézségökért minden földesuri javadalmak tartozása alól valamint az akkori földadó alól örökre felmentettek, vámolási jogot nyertek, mellyet maig is gyakorolnak; vannak még több iratok is, 1600 körüliek, mellyek az e vidékben járt osztrák, török sereg vezéreitől irattak, közérdekű tartalom nélkül.

Papp Zsigmond.

Egy nevezetes beszéd.

mely Zemplénmegyében Cz—on, a helység 30 éves barompásztora — Mocskos — igazán Nagy István koporsója felett, a pásztorlak udvarán nagyszámu hallgatóság előtt, valósággal elmondott *)

Alapige: Példabeszéd 12 : 9. — „Az igaz pásztor gondot visel barmjai eledelére.“

Leczkémből előre is megérthettek mindent, mire célzok, s különösen ki felett tartok ünnepélyes szónoklatot? — Nagy István barompásztor társunk hamvai felett, kívül mindketten egy célra, ugymint : nyájaink őrzésére, legeltetésére, térítgetésére törekedtünk. Ő a testi tárgyak, u. m. K. Cz. barmai iránti kötelességeit teljesítette hiven, én szellemi pásztorságra szegődve működöm, azzal a különbséggel, hogy ő képes volt egész nyáját a legelön ide s tova térítgetni, a nyáj készen engedett kurjongatásának, s görcsös botjának, melylyel estére haza hajtá, s a bikákat rendesen az akolba kurgatá, s ekként nappali rendes foglalkozását bevégzé. Én mint szellemi pásztor fájdalommal mondhatom : nem vagyok olyan szerencsés pásztor, mint elholt kollegám, ámbár én is teljes erővel töreksem nyájamat kieszmön legeltetni, térítgetni, s az anyaszentegyház aklához szoktatni, de nyájamnak egy része, u. m. a szilajabbak, a tilalmason szeretszét barangolva, nem akar odaszokni, a hová szeretném, mert nem engednek pásztori kiáltásaimnak, pedig majd olyan kürttel kürtölök sokszor, hogy az itteni Jérikóban még a siketek is meghallhatják.

Igy működünk mi elhalt kollegámmal egy célra lelkiismeretesen, bár nem egyenlő sikerrel, ugyanazért Nagy István pásztortársammal büszkék lehettünk, nagy rendeltetésünket meggondolva. Épen azért ünnepélyes szónoklatom e hiv csordás felett, rövid leend és stóla nélkül, de rendszeres nem lehet falusi szokásunk miatt, mert e testvérhelységben, ha rend volt is valaha, azt már régen elharangozták, s azóta köztünk a rendetlenség a rend. Ugy van, tapasztalhatni ezt uton utfélen, az ivó-házakban, hol a lerészegedett

*) E beszéd sok részben a hajdan hires egyházi szónok Abrahamus a Santa Clara erős kifejezéseire emlékeztet, s nyilvános bizonyosága annak, hogy a szónoknak, ha hatni akar, gyakran kell közönségéhez leereszkednie s megragadnia minden alkalmat a rendbontók és erkölestelenek fékentartására.

hősök, eszközöket veszve, csupa barátságból is ledorongolják egymást, majd a mezőben tilalmakat törnek, oroznak, cizfrán káromkodnak, szidják az Istent. És az illy romlottság az egyház körében is észrevehető, hol némely vadócifjoncz hasonlít a szilaj-tulokhoz, mely a járóból kitör.

Gyenge ezeknek korlátozására az én pásztori botom, a Nagy István görcsösét kellene használni az illy ficzkókra nézve. Valóban nagyobb rend divatozott a Nagy István nagy csordájában, — mert, ha ő egyszer jót kurjantott, az egész csorda elérte akaratát, ha a bikák rázták is olykor szarvaikat, én pedig akár mint szónokok katedrából, fülök botját sem hajtják arra a szilaj-ifjonczok.

E megjegyzés csak kitérés volt eddig a rendszerességéből, és folytatom újra rendszer nélkül, a mint Isten tudtomul adta.

Nagy István egy volt a vidék híres barompásztorai közül, fel levén arra avatva Mózes könyve szerint mind haláláig. Lelkes őrzője volt ő a maga nyájának, teljesíté kötelességeit legpontosabban, igaz hűséggel. Neki is volt szinte katedrája, mint nekem, ő a természet nagy templomában szónokolt a csobakokról, hol megállhatott, honnan barmaid kiláthatá, és mond-

hatom, hogy az ő kurjongatása többnyire sikeresebb volt, mint az én predikációm, melyet előttetek, oly gyakran sikertelen mondogatok. Büszke volt ő hivatala fontosságával, a régi krónikákból is tudván valamit, maga előtt tartá, hogy Isten az első ember fiát Ábelt pásztorrá tette s nagyon szerette, mennyiben becsületes pásztorember lehetett. Dávid király is pásztor-ságon kezdte hivatalát, és a pásztor-ságnak egyéb hivatalok feletti elsőségét abból következtette, hogy a legörvendetesebb hír e világon, u. m. a Megváltó születésének híre is pásztoroknak adatott legelőször tudtul. E magas gondolatokra szinte büszke volt a mi Nagy Istvánunk.

Eddig tartott az én rendszer nélküli szónoklatom néhai Nagy István hiv csordásunk felett, de legyen türelmetek kissé, míg a mester is elmondja bucsuztatóját, mert hiszen, a ki rendeltetésének bármely sorsban hiven megfelelt, egyiránt érdemli a tisztességet. S majd a másik szónoklat végeztével vegyétek fel Nagy Istvánt; vigyétek ki és tegyétek mellé kedvencz kürtjét, melylyel e földön reá mért kötelességét oly hűségesen teljesíté, hogy midőn az idők végén az angyalok trombitái harsognak, ő is boldog új életre viradjon.

Közli Sz. D.

T Á R H Á Z.

A svajcezi egyetemek.

Több külföldre szándékozó hazámia sürgető tudakozódása, s azon körülmény, hogy legujabban — tudtomra — csak a német s németalföldi egyetemekről közlöttek künn tartózkodó hazánkiai tudósításokat; e két indok ösztönöz arra, hogy töredékes naplójegyzeteim alapján szóljak a fentirt egyetemekről is valamit.

Eddigélé, — értem : egészen e század kezdetétől a legujabb időkig, úgy szólva teljesen mellőzték Svajcztot akademikusaink. Az a meleg ragaszkodás és sokszoros eredménydús érintkezés, mellyről a Harsányi és Selyei korszak beszél, meglehetősen hideg emlékezet tárgyává változott. Az utolsó évtizedekből alig bírnánk megnevezni valakit, kit a Pestalozzi intézetén kívül egyéb érdek vonzott volna. De ezt nem azért említem, mintha ref. egyházunkban megbecsülhetetlen hibául akarnám felróni; mert annak okát — véleményem szerint — nem ő benne, hanem egyebütt kell keresni. Így p. o. egy részről azon irodalomtörténeti tényben, hogy a ref. dogmatikai irodalom egész egy századon keresztül parlagon hevert, s más részről azon uniói törekvésekben, mellyek 1830. előtt Németországban a svajceziaknál sokkal nagyobb és népesebb német egyetemeken egész hévvel felkaroltatván, — Svajcztba menni akár kire nézve is fölöslegesnek tetszhetett.

Az idők megváltoztak. Az utolsó években már többen találkoztak, és pedig ágostai hitvallású testvéreink közül is, kik újra fölkeresték az Alpesek lábainál állított egyetemeket. A mi a tudományt illeti, a ref. dogmatikai szellem Schweizer és Eberard műveiben megszólalván, magok az egyetemek is új lendületnek indultak. E mellett az unio eszméje is szerencsésebb, kivihetőbb irányt vett, a mennyiben többé nem a hitágazatoknak még erőszakos megnyirbálással is eszközözendő egyeztetése, hanem a gyakorlati, az életunio sürgettetett; és ez irány itt talán még jobban diadalmaskodott, — a tanárok alkalmazásánál, nem különben a „Protestans segélyző egyesület“ működésénél még inkább gyakorlatba vétetett, mint Németországban, mit hazánkhoz is igazolhatnak a soproni tanintézet előljárói s a felső-lövői gymnasium.

Mi is azért részünkről őszinte jó lélekkel merjük ajánlani minden külföldre szándékozóknak, hogy, ha lehet, Svajcztot el ne mellőzze. Azt nem mondjuk, hogy tudományos tekintetben mindegyik egyeteme, s bármelylek német-honival kiállja a versenyt, sőt véleményünk szerint mindegyik hágy még bizonyos kívánni valót. De miután egy pár akademián töltött évvel kész tudóssá sehol senki nem válhatik, s a külföldre menésnek főczélját az ember és világismeret, szellemi látkörünknek szélesítése alkotja : *Zürichet és Baselt* még semester-töltés tekintetéből is merném ajánlani, amott *Schweizer*-en kívül a nagy héber philolog *Hitsig*-, emitt *Hagenbach*-on kívül a ritka kenetes előadással bíró philosoph *Steffensen* s a jó „pater alumnorum“ *Le Grand* neve méltók különösen a megemléstésre. Ezeket annyival is inkább ajánlanám, mivel *előleges* érintkezés útján bizonyos segélyezés is nyerhető, mi Zürichben kézpénz. Baselben az alumneumba-i, fólvétél vagy ingyenes, vagy félévénként 120 frank fizetése mellett eszközöltetik. *Bern*-ben is jelölt ki a tanbizottmány — épen az én megkérdezésem folytán — bizonyos alapot; a *genfi* akademiánál pedig legkönnyebben lehet, s legtöbb segélyben részesülni, de amott az alap csak évenkénti — változó — adakozás, emitt a francia nyelv alapos bírása nélkül nem használhatók az előadások.

Hogy az iskolai hatóságoknak superintendenseink általi megkeresése nem maradna eredménytelen, azt több svajcezi tanár nyilatkozata után lehet mondanom.

A mi egyébiránt Svajcztot tán leginkább ajánlja, a miben az minden egyéb országokat fölülmul, s páratlanul áll, — a mi a lelket ott oly kimondhatlanul emelni tudja, s kitörölhetlen emléket hagy maga után, az talán a *természetnek fonsége s roppantsága*. Am lássák egyelőre különönsnek e szempontot, én megemlítem, én fontosnak itélem azt. A physika, theologia mint tudomány — teoriában — nemszólhat oly világos nyelven, oly meggyőző erővel, mint az a nagyszerűen szép természet. Azok az óriási Alpesek, örök egyformaságban állva, legjobban megmagyarazzák, hogy mit értett Zwingli az isteni „*decretum*“-ok alatt, s Calvin a „*praedestinatio*“-on. Szóval, e szempont is szerintem igen fontos, igen megérdemli a figyelmet, ajánlásomat azért ismét megújítom.

Peti József.

Irodalom és művészet.

△ (*Jutalomdíjat nyert mű.*) A magyar Gazdasági Egyesület közelebbi közgyűlésén közzé tétetett a b. *Sina* ur által kitűzött pályakérdés eredménye — a *szász* arany jutalmat egy fűvészi munka nyerte, mellynek szerzői *Brassai Sámuel* és dr. *Kovács Gyula*.

+ (*Jókai „Decameron“-jából*) közelebb egyszerre három füzet fog megjelenni, s így a vállalat fele vagyis öt füzet, nem sokára kezébe jutand a közönségnek. A hátralevő öt füzet is egymásután gyorsan fog kikerülni a sajtó alól. Fölsőlegesen tartjuk ujalag figyelmeztetni a közönséget e jeles vállalatra, miután *Jókai* ragyogó phantasiája s irmodora ugyis mindenki előtt eléggé ismeretes. — Mint tudva van, a 10 füzetnyi beszélytár előfizetési ára 8 pft.

— Megjelent a „*Budapesti Szemle*“ 5-ik füzete. Tartalma : 1. János király és a diplomacia II. *Szalay* Lászlótól. 2. A földbirtoki hitel, különösen a hitelintézetek. *Lónyay* Menyhértől. 3. Legujabb utazások északi Afrikában. *Barth* utazása. *Hunfalvy* Jánostól. 4. Róma régi történeteinek hitelessége és eredete. *Lukács* Móricztól. 5. Irodalmi szemle. *Paúr* Iván, *Szalay* László és *Szász* Károlytól. — A szerkesztőség jelenti, hogy teljes számú példányok még kaphatók. Előfizetési ár 10 füzetre 10 ft., 5 füzetre 6 pft., Azon előfizetők, a kik csak 5 füzetre fizettek elő, kéretnek, hogy a közelebbi 5 füzet előfizetési díját mielőbb beküldeni sziveskedjenek. A 6-ik füzet szent György napra fog megjelenni. (A „*Budapesti Szemle*“ szerk. s kiadó irodája van Pesten, szép-utca 3. szám alatt.)

— *Mocsáry* Lajostól, kinek a közelebbi években napvilágot látott s társas életünkre vonatkozó röpirata oly élénk részvételt fogadtatott, ismét egy új munka jelent meg *Ráth* Móránál, e sokat ígérő czim alatt : „*Nemzetiség*.“ Benne az olvasó, közel multunkra s jelen viszonyainkra befolyással levő eszmék élénk taglalását fogja találni. Ára 1 ft. 48 kr. pp.

— *Vas Gereben* dicséretes szorgalommal folytatja régi képeink festését. Legközelebb jelenté a Magyar Sajtóban, hogy „*Egy alispán*“ czimű negyedik korrajzát, mellyben a boldog táblabíró kor eseményeit s az abban szereplött legnépszerűbb alakok jellemzését nyújtja, már sajtó alá adta. E rajzban többi között *Földváry* Gábor, *Fáy* András és gróf *Keglevich* Miklós kiváló alakjaival fogunk találkozni. Az első kötetet ápril 10-én, a második ápril végén, a harmadik május közepén hagyja el a sajtót. Előfizetési ár 2 pft., postai széküldéssel minden példány 30 pkrrel drágább. Gyűjtők minden 5 előfizető után egy tiszteletpéldányt kapnak. Együttal kijelenti *Vas Gereben* azt is, hogy a gyűjtők az előfizetési pénzeket a munka megjelenéséig tetszésük szerint maguknál tarthatják, csak a neveket küldjék be (szénatér 1. szám).

+ (*Megjelent a „Magyarhoni természetbarát“ VI füzete*) Tartalma : *Uti* vázlatok északnyugoti „Magyarországból.“ — „A husnedvről.“ — A talajról. — „A rovarvilágból.“ — E füzethez a „*trencsintepliczi fürdő*“, rajza van mellékelve. A hat füzetnyi évi folyam előfizetési ára 5 fp.

+ (*Gyulai Pál*) összes beszélyeit legközelebb sajtó alá adá. *Vadnai* Károlytól is nem sokára egy novellafüzér fog megjelenni csinos kiállítással.

+ (*A pesti műegylet*) kisorsolás végett egy év alatt összesen 65 darab olajfestményt vásárolt meg, összes értékök 13,088 pft. A kisorsolás ápril 20-án kezdődik. A jelen havi műkiállítás, mellyben csupán a kisorsolandó művek vannak közszemlére kitéve, ápril hó 12-ig tart, midőn a műtárlati év befejeztetik.

— Megjelent, s 12 pkrért kapható : „*A többszörözés és többsztás*“ (hatványozás — potentiatio — és gyökvonás) és *logarithmusok alapjai táblája*, mind egész, mind tört, mind határozott, mind általános (betű) számokkal, a visszaszám-jegyü (hiány) számokra is kiterjesztve, készítette *Sasku Károly*. — Száz vagy több példányt a szerzőnél is lehet megszerezni (Pesten, *Józsefváros*, *József* utca 23. számú ház, az udvarban balra végső ajtó), ki is a nála vevőknek minden százra tíz ingyenpéldánnyal fog szolgálni. E tábla főhaszna az, hogy az egyszerű szorozásból és osztásból, melylyel e tábla készült, egy tekintettel átláthatók az algebra legnehezebben fölfogható kérdései, a milyenek ezek : mik hiányhatványaik a mennyiségeknek, főleg a hiányoknak? még pedig akár egész, akár tört számú hiányoknak? miért akármely mennyiség 0-ra emelve = 1? miért más-más fokú hatványok ugyanazon szá-

mók más-más gyökökhez képest? hogy a logaritmuskok nem egyebek, mint fokszámok; még pedig a hatványoknak logaritmuskai a gyök- vagyis alapszámoknak fokszámai. Miért vannak ugyanazon számoknak különböző logaritmuskai más-más alapszámokhoz képest? miért minden logaritmuskai rendszerben az alapszám logaritmuskai = 1? mik a hiány-logaritmuskok? s minő mennyiségeknek felelnek meg? miért követnek megfordított arányt a törzszámok hatványai, s annál fogva logaritmuskai is, az egész számokéihoz képest? stb. Minden algebra-tanulóknak nagykönnyebbégül szolgál, e tábla a tanulásban, a tanítónak pedig a tanításban.

— (Tompa Mihály versei.) Régen nem hirdettünk e rovatban örvendesebb irodalmi jelenséget, mint most, midőn tudtára adjuk olvasóinknak, hogy a mit régóta rebesgetnek a lapok, végre megvalósul. Tompa Mihály költeményeinek gyűjteményét ma holnap teljesen fogja birni a közönség. Tevékeny kiadónk, Heckenast Gusztáv már szétbocsátá e részben előfizetési hirdetését. A versek 5 kötetnyi díszkiadásban fognak megjelenni a költő aczélmeteszeti arczképével. Az újabb korszak elismert kedvencei, Arany és Petőfi mellé kit állíthatnánk méltóbban, mint Tompát, amazok kortársát és barátját, költői szellemrokonát? S a ki a kettőt birja, a ki ezek eredeti, mély költészetében gyönyörködik, nem fogja elmulasztani, hogy a háromság kiegészítőt, a kedélygazdag Tompa birtokába is jusszon. Azért hiszszük, hogy a kiadónak ez újabb vállalatát teljes lelkesedéssel fogja fogadni a magyar közönség. Szükségtelen szószaporításnak is tartanok, e művek ajánlására többet mondani; egy évek óta elismert, kedvelt költőről van szó, a egy díszes kiadásról, melly egy könyvtárban sem hiányozhatik, hol a tiszta magyar szellem és igazi költészet tisztelői vannak. A költemények kötetenkint így vannak felszótva: I. Dalok. II. Románzok. III. Regék. IV. Népregek. V. Beszélyek. Balladák. Előfizetési ára az 5 kötetnek 5 pft. Május 1-seje után bolti ára 6 pft. Az első három kötet márczius végével, az utolsó két kötet május hó folytán fog megjelenni.

+ (Farkas Miska) győri jeles nemzeti zenész egy magyar dallamot szerzett, melly a győriek egyik kedvelt színészénőjének, Hervei Ida kisasszonynak van ajánlva, s közelebb meg fog jelenni.

— Reméljük, hogy alaptalan mendemonda lesz azon szállongó hír, miszerint Réthy Mihály, a magyar népies alakok elismert jelességű és a közönség legnagyobb részénél megérdemelt népszerűséggel bíró személyesítője, jövő husvétől kezdve megszűnik tagja lenni a nemzeti színháznak. Annál kevésbé vagyunk hajlandók hitelt adni e híreknek, mivel mind azon vidéki színészek között, kik eddig Réthy szakmájában mutatták be magukat a nemzeti színpadon, nem találtunk olyat, ki illő kárpotlással biztatott volna.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

△ (A cserebogár mint baromfi- és szarvasmarha-takarmány.) A Gör-litzben havonkint megjelenő, s a baromfinemesítés előmozdítására szerkesztett lap, külön mellékletében, Spangenberg ur, egy baromfinemesítő intézet tulajdonosa, értekezést közöl, melly szerint ő 1856-ban, midőn a vidéket olly sok cserebogár látogatá, sok takarmányt megkimélt, mert mintegy 100 darab tyukot vagy hat hétig reggel és este cserebogárral etetett, mellyet azok elevenen szedtek fel a fák alól, míg egy munkás a lombokról lerázta. Látván milly jó étvágygyal fogyasztják a tyukok, télre is tett el; t. i. összevásárolt több köböl cserebogarat, s megfuzasztás végett 24 óráig vízzel telt hordókba tette. E vizet öntöző trágyával használta kertjében, a cserebogarat pedig kite-ritette száradni árnyékos, szellős helyre, aztán mozsárba megtörette s nedves rozskorpával keverve száraz tészttá vá gyarat, mellyet mérsékelt adagokban szemestakarmánnyal és burgonyával keverve a tyukoknak adott. Hanem a tyukok nem igen kaptak rajta, vagy mert a burgonyából és szemestakar-mányból is eleget kaptak, vagy mert az elkészítés volt elhibázva. Elég az, Spangenberg ur, mihelyt még egy cserebogár-gazdag év következik, újra ki-sérletet teend; de már ekkor a szarítást kemenczékben, az őrleést pedig kézi-malmon szándékozik teljesíteni, az így nyert cserebogárlisztet pedig rozs-és zablisztel kevertten, s sával és fenyőmaggal fűszerezve kenyérnek sütteti s reméli, hogy azt jobb étvágygyal fogják enni tyukjai. De itt még nem fog megállapodni, hanem néhány hordóval be is sózat (páciztat), miből igen jeles sertéstakarmányt remél, mellyet azonban a szarvasmarha is szívesen látand maga előtt, sőt reméli, hogy a pácizolt cserebogár a tyukok előtt is nagy tetszésre fog találni. El lehetne rá énekelni, hogy: „Cserebogár, sárga cserebogár!”

Találmányok, fölfedezések.

— Jó tanácsok a gépészettel s találmányokkal foglalkozóknak.) Egy jelenleg Franciaországban (Lyonban) tartózkodó gépész hazánkfiának, lapunk egyik figyelmes olvasójának, e napokban hozzánk intézett sorait közérdekűnek tartjuk közölni: „Becses lapjaiban imitt-amott említések merülnek fel új találmányok ügyében. Nézeteimet e tekintetben szívesen közölném az illető feltalálókka; — mégpedig ha lehet nyilván uton, hogy nézeteim egyuttal intésül szolgáljanak, más hasonló téren fáradozó szaktársaimnak. — Tapasztaltam azt, hogy honfitársaink közt igen gyakoriak a jeles gépészi tehetségek, csak az az egy baj, hogy majd mindnyájan önerejükre bizakodva, tisztán öntalálmányukkal, akarnak vagy kívánnak ragyogni, és sem más tanácsát, sem az efféle tárgyakra vonatkozó tudósításokat elfogadni nem hajlandók, s így ha nem is kontárrok, de bizonyosan csak dilettantok maradnak műveikkel; mellyek ismerőseik szük körében tán csudálatot is, de más idegen szakértők előtt még csak figyelmet sem gerjesztenek. S így a világba bocsátott műveikről szóló sallangos tudósítások, nem egyebek ostromosattanásoknál, s egy

két év elegendő arra, hogy a számtalan sok álmatlan éjbe, testi és lelki fű-radságba, s pénzbeli áldozatokba kerülő művek, — miután életrevalóságuk épen nem bizonyult be — örök feledékenységbe süllyedjenek. — A pesti magyar nemzeti muzeum számtalan efféle példánnyal tanuskodik a feljebb mondottról.“ *) — Gy. A.

Közintézetek, egyletek.

— Az első magyar általános biztosító társaságtól következő iratot vettünk: Pest, martius 1-jén 1858. — Van szerencsénk Önt jelen so-rainkkal tudósítani, hogy folyó év február 27-kén kelt 814-dik számú magas leirat következtében a 3 millió pengőforint alaptökére fektetett „első magyar általános biztosító társaság“ felső helyen a végjövahagyást megnyervén, mai nap életbe lép. — A társaság célja biztosításokat elfogadni: a) Tűzkárokat, b) Jégkárokat, c) Vizen és szárazon utazó javak veszélye ellen, d) későbbben munkássága körét az életbiztosításra is kiterjeszti, miről Önt annak idejében értesíteni szerencsénknek tartandjuk. — Ohajtásunk levén a vagyon jótékony biztosítását mindendenekinek lehetővé tenni: ez okból a biztosítási díjakat igen jutányosan szabtuk meg. Ezenkívül bizvást állíthatjuk, hogy a törté-nendő károk épen olly gyorsan, mint minden méltányos igényeknek meg-felelő módon fognak általunk megtérítettetni. — Élénk részvétét kikérvén, illő tisztelettel maradunk, az igazgatóság — Hajós József, alelnök, Fröhlich Frigyes, Koppély Frigyes, Manno István, Ullman Károly, Lévai Henrik, vezénylő-igazgató. — Iroda: újterem, Ürményi-ház, 3-dik szám, 2-dik eme-let. — Azóta bővebb értesítést is vettünk s eddig szerzett adatainkat össze-állítva közöljük egy fentebbi cikkben, mellynek figyelembevételét szabad legyen olvasóinknak különösen ajánlani.

*) (Az első magyar általános biztosító társulat) főgynökségét Ausz-tria, Morva, Silezia, Salzburg, Tirol, Stiria, Krajna és Karantán részére Stamat és társa bankház vállalta el.

*) (A magyar gazdasági egyesület) e hó 16-kán tartá, a gróf Károlyi György lemondása által megüült elnöki szék betöltésére összehívott közgyű-lését, mellyen elnökül szavazattöbbséggel gr. Károlyi István lón megválasztva. — Többek közt Beszerédj László jelenté, miszerint megolvastván a temesvári gazdasági egyesület alapszabályait s úgy találván, hogy az szélesebb hatás-körrel bír, mint a m. gazd. egyesület, — az alapszabályok változtatása iránt indítványt fog tenni. Végre a választmány javaslatára határozatba ment, hogy az idén nem általános, hanem csak juh- és sertéskilállítás fog tartatni.

*) (A tiszasszabályzó társulatok) e hó 15-én folytatólag harmadik ülésüket tarták, mellyen az összes tárgyalások legérdekesebb eredménye az volt, miszerint különösen Lónyay Menyhért, Semsey Lajos és Érkövy Adolf szak-elnökök kérelmére a többi szabályozási szakaszoknak is hozzájárulásával a legfelsőbb helyen engedett kölcsönből előlegesen mostanra liquidáltatni kért 450,000 pftnyi kölcsön liquidatiója megengedtetvén, ennek fölvételére az összes szabályzó társulatok nevében gr. Andrássy Manó, gr. Pallavicini és Lónyay Menyhért urak bizattak meg. Az is megállapított, hogy mellyik szakasz mennyi kölcsönben fog részesülni.

△ (Kolozsvárott hisegítő pénztár-egylet alakult), miután alapszabályai kinyerték a fölsőbb helybehagyást. E pénztárnak kettős iránya van: takarékosságra szoktatni az egyeseket s segíteni a kisebbszerű pillanatnyi pénz-zavarokon. Mint a K. K.-ben Kövály leírja, hatásköre egyelőre csak Kolos-várra terjed. Jótéteményeiben csak tagjai részesülnek; de tagja lehet minden önálló egyen, ki a beállásor 5 pftot s havonkint 30 pkr. képes befizetni. A pénztár azonban nagyobb összegeket is fölvesz s minden átvett pénzért 6 száztóli kamatot fizet. A begyűlt pénzt az egylet szintén 6 száztóliért kölcsönzi ki. A kölcsön összeg minimuma 5 pft., maximumát a pénztár ereje fogja meghatározni. A kezelési költségekre 1/2% provisio van határozva s a díjkülönbségből alakuló takaréktöke az intézet lehető felbomlásakor a rész-vényesek özvegyei s árvái fölségelésére lesz fordítandó. Ebből látható, hogy ez nem nyereszkedő társulat, melly egymás segítése felebaráti elvén alapul, mellynek pár száz forintig mindenki azonnal hasznát veheti, mert folyamodá-sára 24 óra alatt választ nyerend. A mint 100 részvényes jelentkezik, az egylet megalakultnak nyilvánítja magát s működését azonnal megkezdendi. A rész-vények aláírása az iparkamrában már megkezdett. Az ezme olly életre-való, hogy mellette buzdító szót emelni idővesztetgetés volna. Külföld váro-saiban az illy pénztárak már szépen felvirágoztak s üdvös hatásukat minden-felé magasztalólag elismerik. Kolozsvárt sem új. (Lásd alább a hasonló tárgyról szóló kis-mária-czeli tudósításunkat. Szerk.)

M i u j s á g ?

— Ó cs. k. Apostoli Felsége a Pest-lipótvárosi templom építésének folytatására a magyar vallási pénzalapból 40,000 ft. évi járulékot legkegyel-mesebben engedélyezni méltóztatott ollyképen, hogy mindenekelőtt a templom sekrestyéjének építése végeztessék be, és az az isteni tiszteletrnek ideiglenes tartására használhatóvá tétessék. Ezen czél elérése után, a legfelsőbb ren-delkezéshez képest a fönnebbi járulék a vallási pénzalapból csak úgy és azon mértékben lesz folyóvá tétetendő, ha az előző évben önkényes adakozások utján legalább hasonló öszlet gyűlt össze. (B. H.)

*) Figyelemreméltó intés, melly talán egy lépéssel előre fogja mozdítani az e téren is szükséges szaktudomány keletkezését, a minek ma holnap szintén akadni fog rendes, állandó közönsége. Mi, minden hazai mozgalmat figyelemmel kísérő irányunknál fogva, nem szűn-hetünk meg addig is a közönség tudomására juttatni az e tárgy jelenségeket, ha egyéb hasznat nem tulajdonítanánk is nekik gyakran, mint azt, hogy gondolkodásra serkentsek az illetőket. Szerk.

* * *Főherceg Főhormánysó* ur ő cs. kir. Fensége márt. 13. délelőtt gr. Haller ő exclja és a helytartósági osztály alelnöke b. Augusz ő mélt. kíséretében a pesti községi főrealiskolát magas látogatására méltata.

+ (A pesti műegylet) a jövő nyáron Szegeden fiók-műkiállítást fog rendezni.

* * *Ujságh István*, a jókői járás iskolafelügyelője s alsó-dombói lelkész, Felső-Nyitra megyében, az alsó-dombói kath. iskola alapjára 5000 pftnyi alapítványt tett.

* * (A cegléd-debreczeni 20 mérföldnyi vasútvonal) eddigi jövedelme febr. 28-ig 166,000 ft. és így minden mérföldre 85 ft. jövedelem esik naponként, míg a bécs-brünni vasut is első üzletévében csak 48 ftot birt felmutatni. E szép eredménynek, úgy hisszük, nagy befolyása lesz a tiszai vasutrésznének emelkedésére.

— *Erdélyből Seps-Bacsonból* írják: E helység egyike a legcsinosabbaknak Erdővidéken. Népeisége körülbelül 900 lélek. Kevés kivétellel mindnyájan nemes székelyek, kik ma is büszkéek e század elején, a francia háború alkalmával szerzett dicsőségükre, s első időtöltése ma is, az őszbe borult jámbor háziatyának, a Marengo, Austerlitz, Strassburg s Eckmühl melletti csatákról elbeszél. Az említett község néhány év óta erősen halad a csinosodásban, minek egyik főrugója, a veres cserép és téglá nagy mértékbeni készítése. Ugyanis itt már minden nagyobb birtokos cserépgyárral bír, melyekben a szegényebb néposztály bő keresetre talál. Nagy Ezsaiás, helybeli bíró a múlt évben körülbelül négyszázezer cserépet s ugyanannyi téglát szállított egy vasgyárhoz; miáltal majd minden falusi gazdának utat nyitott, költő pénzt s adóját megszerezni.

— (Az ideai rendkívüli időjárásra) vonatkozólag írják Pécsről márt. 9-ről: Midőn e leveleket írom, ismét sürűen havaz gazdáink nagy szomorúságára, kik a takarmányból kifogyva, méregdrágán kénytelenek barmaiknak mindennapi élelmüket megszerezni, saját terményeiket pedig, bort, buzát: még nagy olcsón sem bírják elvesztegetni, s a mi ez aggodalmat növeli, az hogy kilátás sincs egy hamar lanyha tavaszi napokra, mint hogy hegy, völgy és síkság még mindig hóval borítvák, s ha mi keveset nappal enged is, éjjel ismét csontkeményre fagy. — A víz szűke miatt mi is méltán panaszkodhatunk, cselédeink óraszámra elmaradnak, míg kutról kutra járva, csak ivóvizet is hozhatnak, a malmok nemcsak Pécsen, de az egész vidéken fagy és vízszűke miatt tétlenül állnak, s a lisztnek, minek azelőtt bőségében voltunk, majd-majd szűkibe jutunk, oly annyira: hogy az itteni gőzmalomban (melly kivéve az itt-ott csak alig ketyogó egy-két malmot, ugyszólván egyedül látja el a nagy közönséget liszttel) még a garatra fel sem öntött buzának lisztje is eleve már le van foglalva, s el van adva; — és itt kell, hogy méltó elismeréssel nevezem meg a gőzmalom tulajdonosát, Madarász András urat, kinek azon alkalmommal, midőn a nagy hidegek beállván, vízi malmaink őrletni megszűntek, több mint 4—5000 mázsa lisztkészlete volt, a legszűkebb időben is, midőn az élelméből, s csekély készletéből hamar kifogyott köznép, s munkás osztály által malma ugyszólván ostromoltatott, s maguk a sütőmesterek is ő rá szorultak, az árt csak egyetlen egy krajczárral sem emel föl, mi által kétségbe vonhatatlan tanúságát adá szilárd jellemének és becsületességének, — mert midőn mások fölhasználva hason alkalmat illy roppant készletnél csak csekély áremeléssel is tetemes nyereséget zsákmányolhatának a megszorult néptől, épen akkor bizonyítá be Madarász ur: hogy őt — megelégedve fáradozásainak megérdemelt jutalmával — a nyereszkeskedési vágy tévútra nem voná! — Őszintén ohajtunk sok illy vállalkozási szellemű és becsületos honfit kedves hazánk! — De azért az itteni sütőmesterek a zsemlyéket, ha lehetséges volna, még apróbbra sütnék! Most is alig nagyobbak egy jókora ingombnál.

+ (Pesten folyó hó 12-én) délelőtt a két sas-utczában egy vegytani terménygyáros raktárában csak kicsinyben mult, hogy tűz nem ütött ki. Ugyanis egy gyufarakláda leszégezése alkalmával egy szeg a gyufa közé hatolt s az ezáltal okozott surlódás következtében a gyufa meggyuladt, mielőtt azonban innen nagyobb szerencsétlenség fejlődhetett volna ki, a házbelieknek sikerült a tüzet eloltani. Ez eset ismét eléggé tanúsítja, hogy milly ovatosan kell bánni a gyufával. Azért kárhözható kell azon sokaknál divatozó rossz szokást is, hogy zsebükben folytonosan gyufát hordoznak magukkal, még pedig tok nélkül. Minek szomorú következményeiről már több példát említettünk e lapokban.

+ (Rács-Sz.-Miklósról) a következő komikus esetet írják: A napokban itt olly eredeti eset adta elő magát, mellyhez hasonlóról ritka levelező irhat fellengző tollal. Egy elaggott egyéniség erőnek erejével elvezettette magát a székesfehérvári megyeházba, hol egész alázatossággal azon kérelmét terjesztte elő, hogy ha már ifjuságát s erőteljes férfikorát az ottani tömlőzben kelle töltenie, engedtessek meg neki, hogy aggkorában is részesülhessen az ingyenszállás kedvezményében. Hogy vajjon nyert-e meghallgatást az agastyán szivreható kérelme? az a levelező tollában maradt.

+ (Operai lelkesedés.) Sopronban e hó 6-án adatott első ízben *Doppler* Ferenc „Ilka és a huszártoborzó“ című szép magyar operája, s mint egy odaváló levelező írja, a közönség által kitűnő tetszéssel fogadtatott. A magyar huszárok, magyar öltönyök és magyar táncz menydörgésszerű tapsolást idéztek elő, melly több ízben viharosan ismételtetett. A színház ugy megtelt, hogy csaknem kicsordult.

+ (Az ideai tél Amerikában.) Mig Európa minden részéből, sőt Ázsiából is szokatlan zordon télről veszünk tudósításokat, addig az amerikaiak épen az ellenkezőről panaszkodnak. Ugyanis New-Yorkban még a jégvermeket sem bírták megtölteni a télnek szokatlan enyhe volta miatt. A szegény amerikai fakeskedők most az egyszer rosszul imádkoztak.

+ (Napfogyatkozás.) A többi lap példájára mi is ezennel jelentjük a t. publikumnak, hogy a napfogyatkozás e hó 15-én hétfőn szerencsésen megtörtént épen azon módon, a mint a csillagászok előre megjósolták. Sem a napnak, sem a holdnak, sem egyéb nemű állatnak nem esett baja, mindegyik folytonosan friss egészségnek örvend. Bámulója nem sok volt, mert hiszen a különféle fogyatkozás napjainkban nem nagy újság. De mégis rosszul cselekedtek, kik meg nem tekintették, mert nem látták meg azt, mit a napban a M. Sajtó derék újdondásza saszemével fölfedezett, t. i. egy — nanking-nadrágot. Egy ismerősünk ablakán át szabad szemmel nézett a napba a fogyatkozás alatt. „S szemed ki birta állani a fényt?“ — „Oh igen! Gazdasszonyom jóvoltából ablakom olly piszkos volt, hogy a legjobb fajta korommal sem lehetett volna jobban elsötétíteni.“ Innen kitűnik, hogy a hanyagságnak is van néha haszna.

— (Ápoljuk a fejlődő tehetségeket!) Váczról egy a festészetre nagy hajlammal bíró fiatal tehetségről veszünk tudósítást. A melegséggel irt sorok figyelemgerjesztők, s ajánljuk a jótékonyág figyelmébe. A levél következő: „Török Eduárd, váczi születésű, szegény sorsu ifju, a napokban két éves kis fiam arczképét festvén le, azt olly élethűn eltalálta, hogy semmi idegen vonást nem találhatni föl benne. Kis fiam életnagyságban kora szerint festve, ül egy mohfedte kődarabon; jobbról balról tájkép, távolban kéklő hegyekkel, s közelebb álló fákkal, s bokrocsakkal. — Fájdalom fogja el az ember kebelét, ha meggondolja, mennyi illy szép tehetség pusztul el nálunk, mert nincs, a ki észre vegye s figyelmére méltassa! Ő is e hon gyermeke, de sorsa miatt porban maradni kénytelen, hasonlítva a növényhez, melly ápoló kéz nélkül vagy elsenyved, vagy kifajzik önmagából; — míg kedvezőbb viszonyok közt bizonyosan ő is dusan szolgálna másoknak gyönyörül s élvezetül! — — Én ez arczképet muzeumunk képesarnokába is be merném állítani, mert nem hiszem, hogy csupán anyai elfogultságom láttatja velem annak szép tulajdonait! Oh ti, kiknek tehetségtek van, a semmiből valamit teremthetni, fordítsatok ide egy kis figyelmet! — — Emlékezem, gyermekkoromban Kovács Mihály jeles arczfestőnk édes atyja szavaira, midőn fiát b. Orczy ő mlsga fölemelte, atyai gond alá vette. Az öreg Kovács felsőhajtott: „egy kedves kis fiam van, de már csak a néven enyim, mert szép tulajdonai által többé nem lehetend ő maga az enyim! E tulajdonok kiragadák karjaim közül, — de bár vérzik atyai szívem egyrésztől, — másrészt azt mondom: „áldja meg az Isten jóltévedjét; áldja meg fiammal hazáját!“ — És Kovács Mihály jeles festővé lett, vajjon ha egy második jötevő akadna, nem lehetne-e a szegény Török Eduárdból is valami? — V. Karolina.“

+ (Ritka talentum a — borivásra.) E hó 9-én egy nevezetes agastyán költözött ki ez árnyékvilágból. E nevezetes egyéniség idegen származású volt s Pesten 40 évig — ivott. Nevezetesnek mondjuk azért, mert ritka talentummal bírt a borivásra. Egyik korcsmából ki, a másikba be — ez volt legrendesebb napi foglalatossága. Halála méltó volt életéhez: boros kancsó mellett élt, boros kancsó mellett halt meg, utolsó pillantásával is ezt szerencsételte, melly betegsége alatt folytonosan ágya mellett virasztott. Saját vallomása szerint 40 évi Pesten léte alatt (csak) 2400 akó bort fogyasztott el, s így naponként 12—14 itcze fűröszöttötte örökké szomjazó torkát. Talán e nagy férfiúról írta Petőfi, hogy

„De már nem tudom, mit csináljak?
Meginnám borát az országnak.
S mentül több az, a mit megiszom,
Annál iszonyubbán szomjazom.“

Szomorú dolog, midőn illy sirverset kell írni valakinek a fejfájára!

+ (Hogy járt a wieden kereskedő a paprikavásárral?) Hát biz úgy járt a jámbor, a mint itt következik. Egy magyar parasztnak volt 7 mázsa eladnivaló paprikája, a mit egy wieden kereskedő meg akart tőle venni; de mivel amaz nem tudott németül, ez pedig nem látott magyarul, tehát egy obsitos katona vállalta magára a tolmács szerepét. Azonban a jó obsitosnak sem volt mit tartani attól, hogy megpuksad a veszett sok német szótól, s így történt hogy a paprika mázsájának árát 90 ft. helyett 19 forintrá mondta, (neunzig helyett neunzehn-t mondott.) A kereskedő gondolta magában, hogy ha így van a dolog, hát nagyon jó vásárt csinált, mert mások 80 forintért adják a paprika mázsáját; azért örömben úgy megvendégelte e becsületos embereket, hogy a fülök is kétfelé állt tőle, azon felül éjjelre még szállást is adott mindkettőjöknek ingyen. De mennyire elhült a vér a boldog kereskedőben, midőn másnap reggel fizetni akarván, a tévedés kiderült! Már most mit tegyen? Egyéb boszut nem tudott rajtok állani, mint hogy azt követelte tőlök, hogy a vendégeskedésért meg a szállásért fizessenek neki 10 p. forintot. De előállt az obsitos, és megmagyarázta neki cicerói ékeszszólással, „hogy Magyarországon ez nem szokás; ott ha valakit barátságból megvendégeltek, azt mondja, hogy: Isten fizesse meg. Ha nem hiszi, hát menjen Hiszemfára.“ A többit csak úgy gondolta hozzá az obsitos.

+ (Léghajozás — postakocsin.) A mit most leirunk, nyomtatásban olvastuk, azért bátran el lehet hinni. Folyó hó 8-án történt Dülken mellett a porosz Rajnatartományban. E napon reggel hét óra tájban olly goromba szélvész garázdálkodott, hogy a legjobb fajta pokrócz is hozzá képest csak bliktri. A postakocsi semmi rozgat sem gyanítva robogott az országuton, midőn egyszer csak azon vette észre magát, hogy kerekei hiába eszik a kenyeret, többé nincs szükség rájuk, mert a szélvész iszonyu erővel belemarkolt a kocsiba, s lovastól mindenestől fölkapta a levegőbe. A szegény postakocsis ijedtében elkezdett rémségesen trombitálni, az utas pedig, ki egyedül ült a kocsiban, egyre rémült, ijedezett s azt hitte, hogy Illés próféta sorsára jutott. Végre a szélvész megkönyörült a trombitászóra, s lebecsátotta a kocsit a földre, miután mintegy 12 lépésnyire ragadta volna a levegőben. A kocsinak nem ártott meg a léghajozás, de az utas sérülést szenvedett; a

kocsi az esés következtében meglehetősen összezúródott; a lovakról pedig hallgat a krónika. Még egyszer mondjuk, hogy e történetet nyomtatásban olvastuk!

+ (Aranymenyegző.) Lavalettában Malta szigetén múlt hó 10-én ülte meg egy házaspár menyegzőjének századik évnapját. A férj jelenleg 120, a menyecske pedig 119 éves. Nagyon jó házastársaknak kellett lenniük!

+ (Halásslé-estély.) Kunszt János, a Zrinyicsarnok bérlője — írja a Napkelet — e hó közepétől kezdve minden pénteken halásslé — vagyis szegedi paprikás hal-estélyt adand magyar zene mellett. E tősgyökeres magyar eledelt Szeged egyik derék halász mestere, Mónos Pál fogja készíteni. Hajlandók vagyunk hinni, hogy a derék bérlőnek nem lesz oka megbánni ez eredeti ötletet.

+ (Ristori) bécsi vendégzereplésének bevégeztével Varsóba fog utazni, Stéger hazánkfa pedig e napokban utazott Temesvárra, hogy művészi énekével gyönyörködtesse az ottani színházi közönséget. Ugyancsak Temesvárra készül Ira Aldridge is, ha vendégzereplést a pesti utéri színházban bevégeztette, hol mult héten a bölcsőde javára is fellépett. — Mi pedig Liszt Ferenczet várjuk körünkbe, ha való azon állítás, hogy esztergomi nagy miséjének közelebb Bécsben leendő előadása után fővárosunkat is meglátogatja s egy hangversenyt adand a nemzeti színház nyugdíjintézete javára.

+ (Ason hírt), hogy Vieuxtemps hegedűvirtuóz egyik szemét egy, hegedűjéről lepattant hur által elvesztette volna, közelebb a P. O. Z. alaptalannak nyilvánította.

+ (Murphi óriás) közelebb Aachenben bámultatta magát, s mielőtt onnan távozott volna, a város nevezetességeit is megszemlélte. Többek közt megnézte a híres székesegyház kincseit is, melly alkalommal karja, Nagy Károly frank királynak ott őrzött karjával összeméretvén, kitünt, hogy ez Murphiét hosszúságra $1\frac{1}{2}$ hüvelykkel meghaladja. Nem csuda tehát, ha Nagy Károly a lópatkót majd olly könnyen ketté tudta törni ujjával, mint más ember egy darab kenyeret.

+ (Részegítő ital-e a sör?) Brooklinban Észak-Amerikában e kérdés közelebb a törvényszék által döntetett el. A dolog úgy történt, a mint itt következik. Nehány söráros bevádoltatott a törvényszék előtt, hogy ünneppokon sört, tehát részegítő italt mértek ki, mi a törvény által tilalmaztatik. A vádlottak a tényállást beismerték, de azt vitatták, hogy a sör nem részegítő ital, tehát a büntetésnek helye nincs. Állításukat tanuk által igyekeztek bebizonyítani. Így az egyik tanu esküvel erősítette, hogy két óra alatt 30 itcze sört ivott meg fogadásból a nélkül, hogy elázott volna tőle; a másik tanu, vallomása szerint ugyanannyi idő alatt 16 itczét öntögetett föl egymásután a garatra, a mi neki jóformán meg sem kottyant; a harmadik tanu pedig olly ármányos volt, hogy még a nőnem sem átalotta compromittálni. Ugyanis e becsületes tanu azt vallotta, hogy ő ugyan csak 20 itcze sört iszik naponkint, de látott egy német nőt, ki egy ülőhelyében 10 itczét vágott be. Megjegyzendő, hogy ezen mértékletes sörivők egy lábíg mind németek voltak. A bölcs törvényszék az esküvel erősített tanuvallomások alapján kimondatta, hogy a sör csakugyan nem részegítő ital.

— Haláloszás. Nagy-Varsányról (Szabolcs) veszszük egy gyászbeszéd hírt, melly, a mint felkölti részünkről a legmélyebb sajnálat érzetét, úgy, hiszszük, olvasóink mindegyikében meleg részvétet fog előidézni. Folyó hó 4-én halt meg tüdővészben egy testileg és lelki szépségben gazdag, derék és lelkes ifju, szülőinek és hazájának szép reménye, Nagyszapi Andich Károly, 18 éves korában. — A gondos jó szülék, egyetlen egy figyermekök egészsége helyreállításában csaknem életök feláldozásáig mentek, hogy kedves fiokat megmentsék a haláltól. Azonban elvégre is minden gondosság hasztalan leve, — az élet örömeit még alig megízelt jeles ifju örök álomra szenderült. A boldogult a lelkesebb magyar ifjaknak, hazaszeretetlen, szorgalmas munkásságban és nemes tettekben egyik élő példányképe volt. Mit, és kit vesztettek el benne a bánatban mélyen elmerült jó szülék, ki volna képes megmondani? A szép reményekben gazdag és nagyra törekvő deli ifju temetésére folyó hó 7-én helyből és vidékről a mostoha idő dacára is nagy számmal sereglettek össze a bánatos szülék fájdalmában résztvevő jó barátok és barátnek. Megható volt a helybeli r. kath. lelkész szónoklata, „az élet rövidségéről és mégis hasznos voltáról.“ — S valóban az elhunyt hasznosan töltötte életének rövidre szabott napjait. A magyar irodalomnak egyik leghőbb ifju pártolóját, sőt korához képest feltűnő komoly irányu, tudomány szerető és szorgalmas munkatársat vesztett néhány lap. Egyik szép terve volt a boldogultnak többi között, hazánk összes várait és egyéb nevezetes régiségeit beutazni s illő rajzban és leírásban közzé tenni. Lapunk is több ízben hozott tőle e tárgy közleményeket, s némelyek még kiadásra várnak. Elete utolsó szakáig tanui voltunk a nemes hazafiu buzgalomnak, mellynek örökre elhamvasdását most könyves szemekkel nézzük. Adja az ég, hogy a mélyen megsomrodott szülék s a bánatos szívü egyetlen nőttestvér, az általános részvét melegenél mielőbb feltalálják vigasztalásukat! Ifju barátunk sirja felett pedig leugjen áldás és béke!

Ki szerette a „Cserebogár, sárga cserebogár“ notáját?

A „Divatcsarnok“ 9-dik számában báró Nyáry Gyula „Palotás notákról“ különöbben pedig Bernáth Gáspár vállalatáról, Lavotta illy szerzeményei érdekében beszélvén, — többek közt azt mondja: „A cserebogár, sárga cserebogár“ kedves dálnak dallama is Lavottának szerzeménye.“ — Lavotta elismert magyar zeneköltő, — s ha a „Cserebogár“ dallama olly jó, hogy az az ő nevéhez is méltó lenne; a közérdek előtt annál becsesebb lesz tudni a valót. Egy tanuság lesz ez is arra, mennyi egyes, nagy tehetség van

a magyar egészben, melly mégis név szerint nem él át az utókorra. — A kedélye szerint „nyári felhős“ költő Adorján, nem rég ezeket mondá: (: persze nem versben, a versre most haragzik; hanem társaságban :) „a kamarásnak saját kezü irata . . . a „cserebogár“ notája . . . illy jegyzéssel az alján: irám Szentlélek- (most Óldal)-falán — év és hó — Szatthmáry Király Antal — volt kezemben.“ — S ha a tisztelt ur — t. i. Adorján valamely napon, mikor agarászni ugy sem mehet — például — sziveskednék fáradságot fordítani a keresésre, ugyan ez eredetét talán, még meg is tudná találni. . . . S valóban, nem kevesebb örömet szerezne sokaknak ez eredetivel, mint millyennel nem rég Reguli urat meglepte, kezébe egy 1271-ről az egri káptalan által Comes de Bolugh és de Sztárnya osztályosok részére kiadott valamely osztályegységet megerősítő oklevelet juttatván. *)

Sokszor volt már arról szó: „honnan jó a nép ajkára az a sok szép dal? A hagyomány csak a dalt tartja fenn . . . miért is gondolnánk mi a névvel, ha a dolgot magát bírjuk!“ — mintegy három éve már, hogy Rimaszombatban egy városi tisztviselő eltemtetett. Kik hozzá közelebb állottak, tudták s tudják még, hogy azon népdalok, mellyek Gömörben az utolsó két három évtizedben divatoztak, nagyobb részt az ő szerzeményei. Ki törődött vele? A dalok fennmaradtak; ő maga nem gondolt a névben élés dicsőségével — és más tartozott-e érte abban fáradni? — E népdal-mester Ballus Endre volt. Vajjon hagyatéki tömegének gondnoka gondolt-e arra, hogy hangjegyeit, azokat, mellyek az elhunyt saját szerzeményeit tartalmazzák, méltó volna megőrizni? Rimaszombat, márczius 9. D. Sz.

Egyveleg.

— (Társasági takarékpénztár.) Kis-Mária-Czell. (Vas megye) mart. 8. Miután a rendes takarékpénztárak azonkivül, hogy a bele rakott pénzek nem a tagoknak adatkak ki gyümölcsözésre, és csak 4 száztóli kamattal növekednek, mindnyájan nagyobb városokban léteznek, a részes pénz-berakások és kivételek már a hely távolsága miatt is nehezítvék: ez okból Kis-Czell mezővárosának polgárai, — megannyi tisztos iparosok és mezőgazdák, — még 1844-ben tervezték maguk között helyben a takarékpénztárnak olly zártkörű variációját megalapítani, melly szerint köz-akarattal „meghatározott számú évek kiteltéig, apránkénti összerakogatás által egy felől a berakók egy kis tőkére szert tehessenek, más felől magoknak mindig áradozó pénz-forrást nyissanak, — a szükültek felségelésére, és az uzsoráskodókra szorulásnak is némi távoztatására. Több gyűléskedés és tanácskozás után a rendszabályok megállapítottak, lehetőleg egyszerűen. Az első kísérlethez tíz évfordulatos határoztak, mellynek folytán a berakást hetenkint csak 12 pkjával pontosan gyakorolták és a tíz év lefolytával 1854 kiosztották ez eddig felnövelkedett összeget a részvényes tagok között berakásaikhoz aránylag. De a próba igen kedves eredményt szülvén, most már 1855 óta a második évtized is meg van kezdve s a kis berakások folynak, ártatlanul és csöndesen, a szabályok legfelsőbb helyeni megerősítéssel is dicsekedvén. — Azok szerint a részvényes tag az egylethez beállaskor alapnak leteaz 3 pfrtot; egy-egy részvény pedig most már 24 pkrra van felemelve melly a beállástól fogva hetenkint minden szombaton okvetlenül beszolgáltatik, egy e célra választott pénztárnokhoz, ki e fáradságaért csekély díjat is huz. Ő ir be minden adományt részvényes könyvecskéjébe az illető tagnak. Az alap-pénz elfogadtatik kötelezvényben is, de a részvény mindenkor csak jó készpénzben; — ám ha aztán valakinek tetszik, egyszerre több hétre is beadni részvényeit. Mert egy-egy tag vállalhat annyi részvényt, mennyit akar és rakni megbir. A tíz év kezdete után taggá csak úgy lehet valaki, ha az eleitől fogva berakott összeget lefizeti és a jelen rakást utól éri. Hasonlót tesz, a ki valamely fizetni nem győző vagy elköltöző tagnak könyvecskéjét megvásárolja. Most számlál az egylet 190 részvény birtokában 60 fizető tagot, kik között nem-czelliek, sőt zsidók is többen vannak. — A gyümölcsöztetést illetőleg a pénztárnok utasítva van, a befolyt heti összeget azonnal 5 perzent kamatra kiadni, — az előlegesen fizetendő kamatnak, melly a folyó év negyed végéig jár, lehuzása mellett. A heti összegeken kívül pedig az évnegyedenként befolyó kamatok is azonnal tőkésítetnek, hasonlóan évnegyedenként előre fizetendő 5 perzentos interesre. A kezelés könnyítése végett minden kamat a polgári év negyedeire reducálva fizettetik, már akár mikor kelt légyen a kötelezvény. S ezen eljárásal az egylet összes tőkéje hó-görgeteg módjára vastagodik, — következőleg minden egyes tagnak berakott pénzecskéje is. Pénzt kölcsön vevő egyedül csak részvényes tag lehet; és szükségtelen megjegyezni, hogy minden szombatra egynél több is jelenti magát, kiknek a kért kölcsön időrend szerint juttatik. Van az egyletnek igazgatója, — (jelenleg Brunner György kalmár:) jegyzője és tizenkét tagból álló választmányja. Ennek tiszte meghatározni, a pénztkerők közül kinek lehet adni és mennyit; aztán a pénzek biztosságára felvigyázni. Szükség esetében gyűlésre az összes tagok is egybehivatnak. A tőke 1865-ben fog majd kiosztatni, tudni való, hogy az előre kivett kölcsönnek beszámításával. Mert bizony kevés tag van, kinek tíz év folytán pénzt 5 perzentre felvehetni jól nem esnék. — Igen ajánlom e takarékpénztárt utánozni hazánk minden mezővárosainak és népesebb helységeinek, — mint a ki magam is annak kifejlesztése idején az első évtized folytán választmányi tagja örömmel voltam.

Edei Illés Pál.

— Egy gazdag özvegy széptevője kinos fogfájásról panaszkodott. „Miért nem tesz ön úgy, mint mama,“ mondá a nő elmés fiacskája, „vegye ki este, s tegye vissza reggel szájába — a fogait.“

*) Ezennel fel is kérjük t. hazánkfiát és barátunkat, Adorján urat, hogy e részbeni tudomását velünk közleni sziveskedjék. Szerk.

— (Vahit, babona.) Pécsről írják: Midőn tél kezdetével a ködös nedves idők valának, s városunk lakosságának legalább $\frac{1}{3}$ -da grippében sínlődött, egy beteg nő, kenő asszony után küldött, ki is megérkezvén — a banyák szokásakint — mütétele alkalmával szünet nélkül fecsegett, s hogy mütételeinek nagyobb szükségességét feltüntesse, a kenésnek minden alkalommal hathatós voltát magasztalá, egyuttal fohászokodva mondá: „bizony édes asszonyom, szerencse, hogy a dögghalál be nem jöhetett városunkba! — Már az csakugyan szerencse! — „De pedig itt volt ám már! — „Hohó! itt volt? — „Itt biz a! Eljött egész a vámházig, de ott a jó halálútját állta, s megvívott vele, és legyőzvén őt, elkergette! a dögghalál aztán mérgiben egy nagyot

pökött, s ezen pökből lett eme csunya köd, melly megrontván a levegőt, annyi betegségnek volt okozója! — És itt ismét fölkiáltunk: „Oh nevelés!“
Londonban él egy vak ember, névszerint Stanley, ki két éves korától fogva vak, de oly éles hallással bír, hogy kinek hangját csak egyszer is hallotta, arra 20 év múlva is reá ismer. — Ha valamely szobába megy, mi-helyt beszélni hallja a társaságot, azonnal megmondja, hány tagból áll az s észre veszi azonnal, ha valaki eltávozik. Whistezni is felségesen tud. A kártyák széle, mellyekkel játszik, finom tőszurásokkal van megjelölve, hogy mit jelentenek. E kártyákkal ő sokkal gyorsabban tud játszani, mint az ép szeműek.

Színházi napló.

Péntek, márt. 12. „Stuart Mária,“ szomorujáték 5 felv. Irta Schiller Fridrik.

Szombat, márt. 13. Kaiser-Erntné asszony fölléptül: „Erzsébet,“ opera 3 felv.

Vasárnap, márt. 14. „Bánkbán,“ szomorujáték 5 felv. Irta Katona József. Ezuttal Egressy és Szigety szerepet cseréltek. Egressy adá Bánkbánt, Szigeti Peturbánt.

Hétfő, márt. 15. Kaiser-Erntné asszony fölléptül: „Guzman Johanna,“ opera-ballet 5 felv. Zenéjét szerzette Verdi.

Kedd, márt. 16. Bulyovszkiné javára: „Ötödik László.“ Eredeti szomorujáték, írta Dobsa Lajos. A jutalmazott művésznő élénk tapsnak, koszoru- és bokrétazapornak örvendett. Az új színmű kedvező fogadtatásban részesült s a szerző több ízben hivatott. Czélszerű rövidítésekkel e hosszú darab, melly a népszerű „Hunyady László“ operának tárgyra, és a kidolgozás egy részére nézve ikertestvére, hosszabb ideig fenn fogja magát tarthatni.

Szerda, márt. 17. „Kisérlet,“ népszínmű 3 felv. Irta Szigeti József.

Csütörtök, márt. 18. Másodszor: „Ötödik László,“ szomorujáték 5 felv. Irta Dobsa L.

Szerkesztői mondanivaló.

1802. Varsádra. Közérdektűbb híreket kérünk.

1803. Felvidékinek. A levél elkésett, a tudósítás érdekét veszítette.

1804. Vereby Soma ur a V. U. 11. számában közölt eszterházi levélben az általa hirdett „Magyar haza történetkincsei“ című munka elkészése miatt emelt panaszt illetőleg nyilatkozatot küldött be hozzánk, mellynek lényeges tartalma az, hogy a nevezett műből „eddigig 4 füzet megjelent s az ötödik most van sajtó alatt; a vállalat a jelen év folytán tökéletesen megjelenik így Eszterház és a vidék t. előfizetői azt complet egyszerre megkapandják“ Ohajtuk, hogy ugy legyen, s nekünk a kellemetlen tárgyra visszatérnünk többé ne legyen szükségünk.

1805. Győr V. M. — A sorshuzások főnyertesit mindenkor közöljük a P. U.-ban. Szivesen közölnek a kisebb nyerőszámokat is, ha nem szorulnának meg annyira hely dolgában. Erzi ezt velünk együtt mindenki, a ki tudósításokat küld be lapjainkba. Egyéb-iránt gondunk lesz, hogy e kívánatnak is mindinkább eleget tehesünk. — Minap azt is ohajtotta egy igen tisztelt előfizetőnk, hogy az angol és francia irodalom újabb termékeit ismertessük. Mily örömet tennék ezt! De mindent fel nem ölelhetünk, s minden más lapot még sem pótolhatunk.

1806. Besztercze-Bánya V. J. — Az 1 pftnyi pótlék megérkezett. A „Nemzetiség“ című művet illetőleg mai irodalmi rovatunk értesít. A „nyelv- és mondatlan“ ra nézve részletes kérdéseket kérünk. Minő nyelven? iskolai, vagy magán használatul?

1807. Tatára S. J. — Kivánatára ime megigazítjuk egyik tudósítónk allitását s kijelentjük, hogy Singer Dávid és Oblat Fülöp urak az ottani izr. iskolában nem „igazgatók“, hanem „felügyelők.“ A többit adandó alkalomra tudomásul vettük.

1808. Bécsbe P. Géza urnak. — Ohajtása szerint örömet kijelentjük, hogy „Fodor Jozéfa“ életrajzában az ön által a „Szépirod. Közönyben“ összeállított adatokat is igénybe vettük.

1809. Debreczenbe B. K. — Ön a miatt panaszkodik, hogy Debreczenben az előre kihirdetett napfogyatkozás martius 15-én elmaradt. Bizony pedig, ha akkor elfelejtett ön a napba nézni, ezen előadást újra nem rendezhetjük. Várnunk kell 1860-ig. Addig is kívánunk sok bő termést és szüretet!

1810. Örségre. Szükséges tudomásul vettük a levelet, de — mellőzzük az illy meddő versenyeket!

1811. Abonyba. Illy magán hírek, magán mulatságokról tudósítások nem bírnak elég érdekléssel a távolabb, nagyobb olvasóközönségre. Részünkről nagy örömmel olvastuk.

1812. Gyötrelem. Kétszóval ennyit kiadunk belőle:

„Fáj a szívem, mintha benne
Ezer milliom féreg lenne,
Hej! pedig csak egy van benne!
A szerelem ő kigyelme.“

Furcsa fogalma van a szerelemről kigyelmednek!

1813. Verset kéne írnom. Soh'se bántsa!

1814. Egy férj házi boldogsága. Még elolvasni is boldogtalanság.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár		Gör.-oros naptár		Nap- kelet nyug.		Izraelit. naptár		Hold- kelet nyug.	
	Mártius		Márt. (ó)				Nisan			
21 Vasár.	C 3 Benedek	C 5 Ben.	9 E 3 40 v.	6 4	6 11	6	8 50	1 6		
22 Hétfő	Octavian	Lea özv.	10 Kodrat	6 3	6 11	7	9 48	2 17		
23 Kedd	Otto. Aquilla	Otto. V.	11 Sophron	6 1	6 13	8	11 0	3 13		
24 Szerda	Gábor főang.	Gábor	12 Theophan.	5 59	6 15	9 Math.	0 23	3 50		
25 Csütörtök	Gy. olt. B. A.	Hermel.	13 Nicephor.	5 56	6 16	10 B.M.h	1 43	4 19		
26 Péntek	Fájdalm. B. A.	Manó	14 Benedek	5 54	6 18	11 (dol.)	3 2	4 43		
27 Szomb.	Rupert püsp.	Rupert	15 Agapius	5 53	6 19	12 S. Hag	4 17	5 1		

Holdnegyed: ☾ Első negyed 22-én 8 óra 58 perczkor reggel.

Előfizetési felhívás a

VASÁRNAPI UJSÁG

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1858. három- és kilenczhavi folyamára,

azaz:

aprilis—juniusra és aprilis—decemberre.

A mult félév végén közzétett felhívásunkban, mellyben lapjaink kikerülhetlenné vált csekély árfőlemelését hirdettük, többi között ezt mondtuk:

„Van annyi tiszteletünk a magyar nemzet s annak értelmes része az olvasóközönség iránt, hogy nem magyarazzuk előtte hosszasan mennyire vétene önmaga ellen, ha virágzó irodalmától e közbejött esemény miatt elpártolna.“ — „Mindenki érzi, hogy hírlapjaink legközelebb jöendője egész irodalmunkra nézve életkérdés — s e felett a közönség fog határozni, ez a közönség kezébe van letéve.“

Örömmel valljuk most be, hogy e hitben, reményben nem csalatkoztunk.

Aggodalmaink, mellyeket az Európaszerte érzett pénzükség következményei vállalatunk sorsa iránt is előidézték, csak pillanatnyiak, átmenetiek valának. A magyar olvasóközönség bebizonyítá, hogy nemzeti nyelve iránti szeretete s a mivelődés utáni vágy lényével már sokkal inkább összeforrt, semmint a szellemi élvek megszerzését ne ohajtáná még akkor is, midőn az talán némi erőfeszítésébe, áldozatába kerül.

Lapjaink készlete elfogyott, az első évnegyedből teljes számú példányokkal többé nem szolgálhatunk. Olvasóink száma már-már elérte azon legmagasb fokot, mellyet e lapok fennállása óta felmutatni képesek vagyunk.

Kétségkívül nagy hatása van erre az általános üzletpangásból eredt kedvetlenség fokozott megszünetének s a derültebb napok megérkezének, de szabadjon e mellett lapjaink kiállítása körüli buzgó törekvéseinket is kellő tekintetbe ajánlanunk.

A közelebb lefolyt hónapokban alkalmá volt meggyőződnie az olvasóközönségnek, hogy azon ígéretek, mellyeket a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok szerkesztője s kiadója e lapok tartalmának bővítése s érdekessé tételére nézve, a szükségessé vált árfőlemelés fejében tettek, már eddig is nagy részben becsülettel beváltottuk.

A tudományok és ismeretek alig van ága, melly népszerű alakban képviselve nem volna lapjainkban. A hon és külföld minden irányu, anyagi és szellemi mozgalmi kellő viszhangra találtak itt, s a tartalom bővülése lehetővé tette, hogy a szükséges tudnivalókat sokszor a gyakrabban megjelenő lapoknál is gyorsabban hozzattuk. Terjedt összeköttetések és forrásaink bősége képesitnek erre bennünket. A szöveg felvilágosítására szolgáló képeink, fametszvényeink száma nemcsak két-háromszor akkora, mint előbb volt, hanem a művészi kivitelileg is mindinkább oly tökélyt érnek el, melly bármely külföldi vállalat fametszeteivel bátran kiálja a versenyt.

Ezen megkezdett útton kívánunk haladni ezentul is, és híven teljesíteni azt, a mit ígértünk, sőt — mint eddig, ugy ezután is elvünk marad — „mindenkor többet nyujtani ígértünkknél.“

Azon további jó remény fejében tesszük ezt, hogy a t. olvasóközönség méltányolván e lapok szellemi s anyagi kiállítása körüli fáradszalmunkat, azok fennállását s hatékonyságát minél számosabb pártolása által biztosítani fogja. Ki ne tudná, hogy a melly nép életet ad irodalmának, életet ad önmagának?

Hogy az előfizetési feltételeket megkönnyítsük, s minél többek hozzájárulását lehetőségessé együk, a következő pontokat ajánljuk a t. cz. közönség szives figyelmébe:

Ezentul a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

egymást kiegészítő testvérpapokra,

a következő feltételek alatt fogadhatunk előfizetéseket, ugymint:

vidékre postán küldve:

évnegyedre, azaz (aprilis—juniusra) **2 ft.**

háromnegyedévre, azaz (aprilis—decemberre) **6 ft.**

Tíz előfizetett példányra egy tiszteletpéldánnyal kedveskedünk.

A pénzeslevelek küldését bérmentesíteni (kiadóhivatal, egyetem-utca 4. sz.) kérjük.

Heckenast Gusztáv,

Pákh Albert,

kiadó-tulajdonos.

felelős szerkesztő.

TARTALOM.

Gróf Desewffy Aurél (arczkép). — Népdalok. Gyulai Pál. — Egy hervadt virág története (folyt.) P. Szathmáry Károly. — A bécsi tébolyda (képpel). — A kovaszinczi ócska torony (képpel). Kallós Kálmán. — Mátyás temploma Budán (képpel). Zombory G. — Orvosi tanácsok nem-orvosok számára. Éder J. — Biztosítunk! Az első magyar általános biztosító-társulat. — A Sárrét régiségei. Papp Zs. — Egy nevezetes beszéd. Sz. D. — Tárház: A svajci egyetemek. Peti J. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság. Találmányok. Közintézetek, egyletek. Mi ujság? Ki szerzette a Cserebogár nótáját? Egyveleg. Színházi napló. Szerk. mondanivaló. Heti naptár. Előfizetési felhívás.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert.